

Nota van Uitgangspunten

Bestemmingsplan buitengebied

Emmen

Een vitale toekomst voor het buitengebied

DEEL 2 ONDERBOUWING

Februari 2009

INHOUDSOPGAVE DEEL 2

A. LEESWIJZER	5
B. BESTAAND EN NIEUW BELEID	6
C. SECTORALE ANALYSES	9
C1 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	9
C1.1 Huidige situatie landschap, cultuurhistorie, archeologie	9
C1.2 Beleid landschap, cultuurhistorie en archeologie	10
C1.3 Toekomstbeeld landschap, cultuurhistorie en archeologie	12
C2 Landbouw.....	13
C2.1 Huidige situatie landbouw.....	13
C2.2 Beleid landbouw	15
C2.3 Toekomstbeeld landbouw.....	19
C3 Water en bodem.....	21
C3.1 Huidige situatie water.....	21
C3.2 Beleid water	24
C3.3 Toekomstbeeld water	26
C4 Ecologie	28
C4.1 Huidige situatie ecologie.....	28
C4.2 Beleid ecologie	28
C4.3 Toekomstbeeld ecologie.....	29
C5 Toerisme & recreatie.....	30
C5.1 Huidige situatie toerisme en recreatie	30
C5.2 Beleid toerisme en recreatie.....	31
C5.3 Toekomstbeeld toerisme en recreatie	32
C6 Wonen	33
C6.1 Huidige situatie wonen	33
C6.2 Beleid wonen.....	33
C6.3 Toekomstbeeld wonen	33
C7 Zorg	33
C7.1 Huidige situatie	33
C7.2 Beleid zorg.....	34
C7.3 Toekomstbeeld zorg.....	34
C8 Niet-agrarische bedrijvigheid	34
C9 Verkeer	35
C9.1 Huidige situatie verkeer	35
C9.2 Beleid verkeer.....	36
C9.3 Toekomstbeeld verkeer	37
C10 Omgevingsaspecten.....	37
C10.1 Huidige situatie en beleid omgevingsaspecten	37
C11 Beeldkwaliteit.....	39
D. SAMENHANG SECTOREN	41
D.1 Landbouw in relatie tot landschap, natuur en cultuurhistorie	41
D.1.1 Afstemming van de basisfuncties	41
D.1.2 Conclusie basisfuncties.....	42
D.2 Toerisme & recreatie in relatie tot natuur & landschap en tot landbouw	44
D.2.1 Afstemming van de functies	44
D.2.2 Conclusie	45
D.3 Vervolgfuncties in VAB in relatie tot omgevingskwaliteit	45
D.3.1 Afstemming van de functies	45
D.3.2 Conclusie	45

Bijlage 1: Gebiedsindeling Ruimtelijke Waardenkaart.....	47
Bijlage 2: POP II kaart zonering buitengebied Emmen	47
Bijlage 2: POP II kaart zonering buitengebied Emmen	48
Bijlage 4: Zoekgebieden natuurontwikkeling in het kader van compensatieregelingen	50

A. LEESWIJZER

Het tweede deel van de Nota van Uitgangspunten vormt de onderbouwing van de visie (deel 1).

Allereerst is een overzicht van bestaand en nieuw voorgesteld beleid opgenomen, ter illustratie van Hoofdstuk 3 van deel 1.

De volgende hoofdstukken geven achtergrondinformatie over elke sector of functie in het buitengebied van Emmen, en geven daarmee de onderbouwing aan voor de beleidskeuze uit deel 1. Per sector zijn de huidige situatie, het relevante beleid, de verwachte ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende ruimtelijke behoeften vanuit die sector beschreven. Deze achtergrondinformatie levert – veelal na overleg met de “spelers” in het veld van Emmen en omgeving – wensbeelden op. Een ideaalplaatje per sector dus als het ware. Door interactie met andere sectoren kan dat plaatje soms veranderen. Daarom is ook de relevante afstemming en interactie tussen sectoren beschreven. Uiteindelijk resulteert dit in de keuzes voor beleid die in deel 1 zijn gepresenteerd.

B. BESTAAND EN NIEUW BELEID

Onderstaand schema geeft beknopt voor een aantal thema's weer welk beleid bestaand is en voor welke onderwerpen nieuw beleid wordt voorgesteld. De grijze kolommen geven aan welk beleid zal worden opgenomen in het bestemmingsplan buitengebied.

1. Landschap, Cultuurhistorie, Archeologie		
	Bestaand beleid	Nieuw beleid
Landschap, cultuurhistorie		Ruimtelijke Waardenkaart (RWK).
Archeologie	AMK, IKAW.	
2. Landbouw		
Schaalvergroting grondgebonden landbouw	Nu nog: grotendeels 1,0 ha (via vrijstelling of wijzigingsbevoegdheid 1,5 ha).	Schaalvergroting op maat mogelijk (verschilt per landschapstype).
Schaalvergroting niet-grondgebonden landbouw (= intensieve veehouderij)	Enige uitbreidingsmogelijkheid, afhankelijk van landschapstype / POP-zone.	
Rosé kalveren	Grondgebonden (qua mest en voer) toegestaan.	
Bouwperceel	Nu nog: Indicatief bouwvlak (bestemmingsplan buitengebied Schoonebeek en Sleen).	Afgebakend bouwvlak.
Agrarische bedrijfswoning	Max. 1 woning bij boerderij of nieuwe functie (2 ^e evt. bij noodzaak).	
Nieuwvestiging grondgebonden landbouw		Bij voorkeur op bestaand perceel.
Nieuwvestiging niet-grondgebonden landbouw (= intensieve veehouderij)	Niet toegestaan.	
Biomassa	Biovergisting mogelijk indien relatie met agrarisch bedrijf.	
Paardenhouderijen	Ruimte voor vestiging van bepaalde soorten paardenhouderijen.	
Verdieping agrarische bedrijfsvoering	Toegestaan.	
Verbreding agrarische bedrijfsvoering	Nu nog: limitatieve lijst met toegestane activiteiten.	Geen limitatieve lijst.
Nieuwe functies in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen (VAB)	Nu nog: limitatieve lijst met toegestane activiteiten.	- Geen limitatieve lijst. - Nieuwbouw benutten voor sanering (sloop ontsierende bedrijfsgebouwen).
Sanering VAB- vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen		Opnemen bestaande provinciale ruimte voor ruimte regeling in bestemmingsplan.

3. Water en bodem		
	Bestaand beleid	Nieuw beleid
Water	<ul style="list-style-type: none"> - Belangrijke waterlopen bestemmen. - Bestemmingsplan regelt niet dubbel. - Waterparagraaf/ watertoets. - Voorkomen onevenredige belemmeringen voor waterhuishouding bij nieuwe ontwikkelingen. 	
Bodem	Bodemverontreiniging voorkomen.	
4. Natuur		
Natuurgebieden	<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedsbescherming (Natura 2000, EHS). - Soortenbescherming (Flora en Faunawet). 	
Ecologische verbindingzones	<ul style="list-style-type: none"> - Ruimtelijk steunen natuurontwikkeling. - Rood-voor-groen constructies. 	
Natuur op landbouwgronden		Ruimte bieden voor vrijwillig agrarisch natuurbeheer.
5. Recreatie		
Kleinschalig kamperen	Toegestaan als neventak.	
Bed & Breakfast	Toegestaan als neventak.	
Vrijstaande recreatiewoningen	Niet mogelijk.	
6. Wonen		
Nieuwe woningen	Geen nieuwe woningen in het buitengebied toegestaan.	Alleen nieuwe woningen mogelijk bij sanering ontsierende bebouwing en/ of verrijking van het landschap (buitenplaatsen en landgoederen).
Functiewijziging agrarisch -> wonen	Toegestaan onder voorwaarden.	Toegestaan onder voorwaarden. Meer oppervlakte toegestaan bij sanering ontsierende bebouwing.
7. Zorg		
Zorg		Ruimte voor zorgfuncties, bijv. zorgboerderijen in VAB's.
8. Niet-agrarische bedrijvigheid		
Bestaande aan het buitengebied gebonden niet-agrarische bedrijvigheid	Beperkte groei mogelijk.	
Bestaande niet aan het buitengebied gebonden niet-agrarische bedrijvigheid	Beperkte groei mogelijk.	
Functiewijziging agrarisch -> niet-agrarisch	Toegestaan onder voorwaarden. Nu nog: limitatieve lijst met toegestane activiteiten.	Toegestaan onder voorwaarden. Geen limitatieve lijst.
9. Verkeer		
Verkeersontwikkelingen	GVVP	

10. Omgevingsaspecten en duurzaamheid		
	Bestaand beleid	Nieuw beleid
Fysiek veiligheid (o.a. externe veiligheid).	- Veiligheidscontouren in bestemmingsplan (hierbinnen kwetsbare functies weren). - Rekening houden met fysieke veiligheid.	
Geluid – t.a.v. nieuwe ontwikkelingen	Verplicht akoestisch onderzoek direct uitvoeren of vermelden in voorschriften als voorwaarde.	
Luchtkwaliteit	Wet Luchtkwaliteit: alleen onderzoek bij ruimtelijk plan of ontwikkeling die wrsl. hoge concentraties/ cumulaties veroorzaakt.	
Plan-MER	Plan-MER verplicht, indien: 1. (beperkte) uitbreiding intensieve veehouderij; 2. Ontwikkelingen Bargerveen.	
Duurzame energie	Windmolens niet toegestaan.	Als uitwerking Structuurvisie t.z.t. windenergie wel mogelijk onder voorwaarden.
11. Beeldkwaliteit		
Beeldkwaliteit		Afstemming op nieuw welstandsbeleid (traject herijking welstandsbeleid).

C. SECTORALE ANALYSES

C1 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De gemeente Emmen heeft een Ruimtelijke Waardenkaart (RWK) laten opstellen door Bosch Slabbers, tuin- en landschapsarchitecten. De RWK geeft aan welke specifieke ruimtelijke waarden en belevingswaarden het landschap van Emmen kenmerken. Niet eerder was een dergelijk overzicht beschikbaar van de waarden van landschap, cultuurhistorie en archeologie. De belangrijkste principes voor behoud en ontwikkeling van landschap en cultuurhistorie zijn erin vastgelegd. Vanaf nu kan de RWK de basis vormen voor een goede afweging van landschappelijke kwaliteiten als nieuwe ontwikkelingen geïnitieerd worden vanuit de andere functies. De RWK vormt een handvat voor de juiste inpassing. Ook legt de RWK uit hoe structuren zijn opgebouwd en waar aanvullingen een verrijking of logisch vervolg kunnen zijn. De RWK is de basis voor deze sectorale analyse.

C1.1 Huidige situatie landschap, cultuurhistorie, archeologie

De gemeente Emmen kent een gevarieerd landschap. Binnen het grondgebied van de gemeente zijn drie verschillende landschapstypen te onderscheiden: het esdorpenlandschap op de zandgronden (1 op de kaart), het landschap van de grootschalige verveningen (2) en het landschap van de randverveningen van Roswinkel (3) en Schoonebeek (4).¹ Elk landschapstype heeft eigen kwaliteiten, kenmerken en kwetsbaarheden.

Esdorpenlandschap op de zandgronden

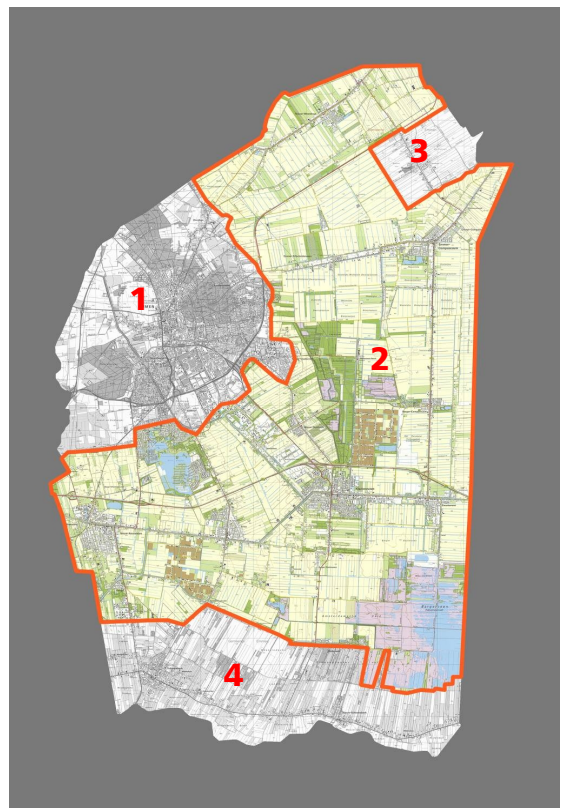
Emmen ligt deels op het Drents Plateau, een fijnmazig Drents landschap opgebouwd uit escomplexen, brinkdorpen, beekdalen en heideontginningen. Het landschap vormt het oudste landschap van de gemeente Emmen. Het is gelegen in de noordwest hoek van de gemeente, uitwaaiend over twee zuidelijke uitlopers. De bewoningsgeschiedenis voert terug tot ver voor de jaartelling. Sinds die tijd heeft de mens het landschap van de zandgronden voortdurend aan de wensen en mogelijkheden van zijn tijd aangepast, echter zonder het voorgaande geheel uit te wissen. Het resultaat is een uitzonderlijk gelaagd landschap, samengesteld uit een complex en intrigerend samenspel van elementen, patronen en structuren uit verschillende perioden. Het landschap is uitgesproken kleinschalig, op een relatief kleine afstand treft men een zeer grote mate van afwisseling.

De basisstructuur van het landschap wordt bepaald door de volgende kenmerken:

- Escomplexen en brinkdorpen
- Beekdalen
- Steilrand
- Bossen
- Historische bebouwing
- Zand- en keienpaden

Archeologie esdorpenlandschap

De lange bewoningsgeschiedenis maakt dat er veel archeologische sporen zijn. Een deel daarvan is nadrukkelijk zichtbaar, zoals hunebedden. Een deel van de sporen van de oudste bewoningsgeschiedenis laat zich met moeite herkennen, zoals relicten van Celtic Fields. Een deel is in

¹ De kaart is ook te vinden als bijlage 1 bij dit document.

de ondergrond aanwezig. Ofschoon deze archeologisch vindplaatsen niet direct zichtbaar zijn, zijn zij wel van intrinsieke waarde.

Landschap van de grootschalige vervingen

Het oostelijk deel van de gemeente wordt gevormd door de monumentale hoogveenontginningen als het Amsterdamsche Veld, landschappen van de grote maat, waar men meer dan vijf kilometer over het land kan kijken. Naar het zuiden gaat het landschap van de hoogveenontginningen over in het Bargerveen, één van de laatste levend hoogveengebieden van Nederland.

Grote delen van het gebied zijn uitgesproken vlak en open. Voorheen ontoegankelijk door het veen dat zich tot ver over de landsgrens uitstreckte. Nu, na de verving, een rationeel ingericht landbouwgebied met dorpen langs de kanalen en op knooppunten. In zekere zin is het een monotoon gebied waarin de afwisseling slechts gevormd wordt door de begroeide dorpen en kanalen en de immense openheid. Tegelijkertijd is dit ook de charme van het gebied.

De ruimte laat zich karakteriseren door de robuustheid en een zekere verlatenheid: men kijkt over de velden; het blikveld wordt begrensd door een bosrand of de onmetelijke weidsheid. In de verte kijkt men uit op de dorpen en linten langs de kanalen. Over grote afstand ziet men geen teken van leven, afgezien van agrarische activiteit afhankelijk van het seizoen. Dit alles in een strak patroon van wegen en waterlopen. Deze uitzichten en begrenzingen in het strakke patroon is hetgeen het landschap van de Veenkoloniën het meest typeert.

De basisstructuur van het landschap wordt bepaald door de volgende kenmerken:

- Rechthoekige patronen
- Beplanting
- Openheid
- Veenrestanten
- Beekdalen

Landschap van de randvervingen

Vanaf de middeleeuwen zijn als eerste de randen van het grote hoogveenkussen in cultuur gebracht. Deze ontginning vond plaats vanaf de hoger gelegen dekzandruggen tussen de beekdalen en het veengebied. Binnen de gemeente Emmen zijn twee grotere eenheden aan randverving te onderscheiden, de randverving van Schoonebeek en de randverving van Roswinkel.

Het landschap van Schoonebeek bestaat uit een reeks van zeer smalle oost-west gerichte dekzandruggen welke langs het beekdal van het Schoonebeekerdiep liggen. Op deze ruggen zijn nederzettingen tot ontwikkeling gekomen. Daarmee weerspiegelt de bebouwing de opbouw in de ondergrond. Op de overgang naar het (voormalig) vencomplex liggen uitzonderlijk gaaf bewaarde middeleeuwse dorpen als Westerse Bos, Middendorp en Oosterse Bos. Ook Schoonebeek is ontstaan vanuit een nederzetting op een zandrug.

Roswinkel is ontstaan vanuit een dubbellint-structuur tussen de beek de Runde en het hoogveengebied. Vanuit de linten strekte de randverving zich in zuidelijke richting uit, naar het hoogveengebied.

Verder worden de randveenontginningen gekenmerkt door een karakteristieke verkavelingsstructuur, de beekdalen en typische bebouwing

Archeologie randveenontginningen

De lange bewoningsgeschiedenis maakt dat er veel archeologische sporen zijn. Een deel daarvan is nadrukkelijk zichtbaar, voor een ieder herkenbaar aanwezig, denk aan de hunebedden. Een deel van de sporen van de oudste bewoningsgeschiedenis laat zich met moeite herkennen, zoals de relicten van Celtic Fields. Een deel hiervan is in de ondergrond aanwezig. Ofschoon deze archeologisch vindplaatsen niet direct zichtbaar zijn, zijn zij wel van intrinsieke waarde.

C1.2 Beleid landschap, cultuurhistorie en archeologie

Beleid landschap en cultuurhistorie

Nota Ruimte

Het is belangrijk dat landschappelijke kwaliteit wordt meegenomen in ruimtelijke afwegingen. Het

betreft hier zowel behoud, versterking en vernieuwing van de landschappelijke kwaliteit, als een adequate borging van de gewenste kwaliteiten. Meer aandacht voor het ontwerp is hier onlosmakelijk mee verbonden. Een goede doorwerking van het provinciale beleid en een bijbehorende adequate borging is essentieel, omdat ruimtelijke afwegingen op gemeentelijk niveau een zeer grote invloed hebben op de kwaliteit van het landschap. Het rijk stimuleert 'ontwikkelen met kwaliteit' door een 'kwaliteitsagenda' te publiceren als uitwerking van de kernkwaliteiten waarop kan worden gelet.

De kernkwaliteiten van het landschap hebben betrekking op:

- Natuurlijke kwaliteit: bodem, water, reliëf, aardkunde, flora en fauna;
- Culturele kwaliteit: cultuurhistorie, archeologie, culturele vernieuwing en architectonische vormgeving;
- Gebruikskwaliteit: (recreatieve) toegankelijkheid, bereikbaarheid en meervoudig ruimtegebruik, aanwezigheid toeristisch recreatieve voorzieningen;
- Belevingskwaliteit: ruimtelijke afwisseling, informatiewaarde, contrast met de stedelijke omgeving, groen karakter, rust, ruimte, stilte en donkerte.

POP II

De provincie Drenthe heeft in het POP II verschillende zones aangegeven. Door uit te gaan van deze zones, is het volgens de provincie mogelijk een beleid te voeren dat, op hoofdlijnen, recht doet aan de gewenste verschillen tussen gebieden. Voor elke zone geldt specifiek omgevingsbeleid, afgestemd op de omgevingskwaliteit en het gebruik. De zone-indeling geeft een beeld van de landschappelijke waarde van gebieden.

Het grootste gedeelte van het deelgebied "Landschap van de grootschalige verveningen" ligt binnen Zone 1. Het landbouwkundige gebruik staat hierbinnen voorop. Daarbij dient rekening gehouden met de waarden uit landschap en cultuurhistorie. Zone 2 staat voor grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie. In deze zone wordt gestreefd naar instandhouden van waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Grote delen van de deelgebieden "Esdorpenlandschap op de zandgronden" en "Landschap van de randverveningen" liggen binnen Zone 2. De essen van Weerdinge en Emmen en de omgeving van de oude nederzettingen rondom Schoonebeek liggen binnen zone 3. In deze verwevingsgebieden zijn landbouw en waarden uit landschap, natuur en cultuurhistorie gelijkwaardig. De overig in de gemeente voorkomende zones zijn gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden (Zone 5, Bargerveen, Oosterbos, Koelveen, Emmerschans, Berkenrode) en bos (Zone 6, Oosterbos, Valtherbos, Emmerdennen, Noordbargerbos).

Nota Belvédère

De Nota Belvédère is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. Er worden gebieden van nationaal belang genoemd en beschreven. Deze gebieden worden gekenmerkt door veel cultuurhistorische waarden in onderlinge samenhang. Het gebied Schoonebeek – Bargerveen is ook opgenomen.

Beleid Archeologie

Verdrag van Valletta

De bescherming van het archeologisch erfgoed in de bodem en de inbedding ervan in de ruimtelijke ontwikkeling is het onderwerp van het Europees Verdrag van Valletta (Malta, 1992). Nederland heeft dit verdrag ondertekend en de Eerste en Tweede Kamer hebben het verdrag goedgekeurd in 1998.

Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz)

Het doel van de regelgeving is het intact houden van het bodemarchief en het zo min mogelijk beschadigen of opgraven van dit bodemarchief. Dit kan door zo vroeg mogelijk rekening te houden met de archeologische sporen. Op 1 september 2007 is de wet (grotendeels) in werking getreden. Hierdoor heeft de bescherming van het archeologische erfgoed een wettelijke basis gekregen.

De Wamz verplicht ontwikkelaars en gemeenten om archeologisch onderzoek uit te laten voeren bij bodemversturende activiteiten. Deze verplichting geldt o.a. voor bouwen en het anderszins uitvoeren van werkzaamheden in het kader van bestemmingsplannen of het kader van vrijstellingen. De wet verplicht daarnaast gemeenten, als deze een bestemmingsplan opstellen, rekening te houden met de in hun bodem aanwezige archeologische waarden. Hierdoor is archeologisch bodemonderzoek ook

verplicht voor kleinere bodemverstoringen.

De Wamz biedt provincies en gemeenten de mogelijkheid een vrijstellingenbeleid te formuleren. Vooruitlopend op het provinciaal en gemeentelijk beleid is in de Wamz als norm de mogelijkheid tot vrijstelling van onderzoeksplicht voor te verstoren oppervlakten kleiner of gelijk aan 100 meter² opgenomen.

Provinciaal archeologisch beleid

Inmiddels heeft de provincie Drenthe nieuw aanvullend archeologiebeleid opgesteld. Op grond van inhoudelijke overwegingen en expert judgement hanteert de provincie Drenthe onder voorwaarden een vrijstellingsmogelijkheid van 500 m².

Archeologische Monumentenkaart

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is de waardering van de archeologische monumenten weergegeven. Deze waardering is opgesteld door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Binnen de gemeente bevinden zich diverse AMK-terreinen, vooral binnen het deelgebied "Esdorpenlandschap op de zandgronden".

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden

De ROB heeft tevens de 'Indicatieve Kaart Archeologische Waarden' (IKAW) opgesteld. Deze kaart geeft een beeld van de archeologische verwachtingen in het bodemarchief. De legenda-eenheden van de kaart geven de trefkans op, of de verwachtingswaarde voor het aantreffen van archeologische resten in de bodem weer. Alle categorieën van de IKAW komen in het plangebied voor.

Op de IKAW staan de Drentse beekdalen voor het merendeel aangegeven als gebieden met een lage archeologische verwachting. Dit is correct als het gaat om bijvoorbeeld nederzettingsterreinen en grafvelden uit de bronstijd, ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen, maar niet juist voor wat betreft kampementen van jagers en verzamelaars uit het Paleolithicum en het Mesolithicum. De IKAW laat zich ook niet uit over de kans op het aantreffen van rituele deposities, afval.dumps, voordes, brugges, steigers, watermolens en gegraven waterwerken, zaken die men juist in deze natte delen van het landschap mag verwachten. Om bij ruimtelijke planontwikkeling toch rekening te houden met deze potentieel aanwezige archeologische waarden in de beekdalen, is in het Provinciaal Omgevingsplan van Drenthe (POP II) vastgelegd dat indien in beekdalen ruimtelijke ingrepen plaatsvinden, eerst een archeologisch bureauonderzoek dient te worden uitgevoerd om vast te stellen of en waar veldonderzoek of planologische bescherming is vereist.

C1.3 Toekomstbeeld landschap, cultuurhistorie en archeologie

Op basis van de Ruimtelijke Waardenkaart (RWK) als bouwsteen voor het bestemmingsplan buitengebied zijn de volgende ontwikkelingen te benoemen die het toekomstige wensbeeld vormgeven:

Algemeen

- De landschappelijke diversiteit is de basis voor een driedeling in landschapstypen (esdorpenlandschap op de zandgronden, landschap van de grootschalige vervingen en het landschap van de randvervingen: zie kaart in bijlage 1) waar verschillende (motieven voor) ontwikkelingsmogelijkheden kunnen bestaan;
- Bescherming van archeologische waarden (AMK, IKAW);
- Behoud van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en elementen (patroon van wegen, zandwegen, verkaveling, waterlopen, bebouwingslinten en beplantingen);
- Bij ontwikkelingen van de andere functies wordt rekening gehouden met behoud, versterking en ontwikkeling van de aanwezige ruimtelijke waarden in bepaalde gebieden (conform de RWK).

Esdorpenlandschap op de zandgronden

- Bij ontwikkelingen rekening houden met landschappelijke waarden: kleinschaligheid, boerderijen langs de randen, boerderijcomplexen, de velden, bosjes en houtwallen op perceelsgrenzen;
- Bescherming en ontwikkeling van landschappelijke waarden: essen, steilrand, beekdalen (Sleenerstroom);

- Bescherming bos. Ontwikkeling van grotere bosenheden op de Hondsrug, aansluiten bij bestaand bos geniet de voorkeur.

Landschap van de grootschalige vervingen

- Bij ontwikkelingen rekening houden met landschappelijke waarden: robuuste open ruimten, essentiële zichtlijnen, rechte lijnige structuren (kanalen en wijken, wegen, beplanting, verkaveling);
- Bescherming van landschappelijke waarden: beekdalen (Runde en Valtherdiep), waardevolle open ruimten;
- Bescherming bos en veenrestanten (o.a. Bargerveen).

Landschap van de randvervingen

- Bij ontwikkelingen rekening houden met landschappelijke waarden: kleinschaligheid, verkavelingsstructuur (onder andere dubbellint Roswinkel);
- Bescherming van landschappelijke waarden: omgeving oude nederzettingen rondom Schoonebeek (samenhang bebouwing, beplanting van wegen, erven en het veld), beekdalen (Schoonebeekerdiep);
- Bescherming bos en veenrestanten.

C2 Landbouw

De landbouwsector is de grootste gebruiker van de gronden in het buitengebied. Het landschap is en wordt dan ook sterk door de landbouw bepaald. Daarnaast is de landbouw een van de belangrijke economische dragers van het platteland. Op en om de boerderij vinden bovendien veel activiteiten plaats die het platteland leefbaar en levendig houden. De situatie in de landbouw verandert snel en daarom is de huidige situatie maar ten dele van belang. De trends, beleids- en marktontwikkelingen bepalen voor een groot deel het toekomstplaatje. Niet voor alle agrarisch ondernemers is de toekomst rooskeurig, al zijn de verwachtingen de laatste jaren flink positiever dan daarvoor. Het wensbeeld voor de landbouwsector beschrijft daarom in feite de meest ideale situatie. En dat is ook waar beleid naar moet streven.

C2.1 Huidige situatie landbouw

De situatie in de agrarische sector in Emmen is de laatste jaren sterk veranderd. Het aantal agrarische bedrijven neemt in Emmen, net als elders, gestaag verder af terwijl het areaal ongeveer gelijk blijft. Een aantal jaren geleden was het vermoeden dat door het grote aantal stoppers gronden 'vrij zouden vallen' uit de agrarische productie. De ontwikkelingen van de laatste jaren en als zichtbaar resultaat daarvan de hoge grondprijzen van dit moment, laten zien dat dit beeld bijgesteld moet worden.

Grondgebruik

Het totale areaal cultuurgrond (in gebruik bij hoofd- en nevenberoepsbedrijven) in de gemeente Emmen bedroeg in 2007 ruim 19.425 ha. Daarvan is het grootste deel, 17.300 ha, in gebruik als bouwland, 1.725 ha als grasland en 401 ha voor tuinbouwdoeleinden (189 ha open grond, 212 ha glas). De totale oppervlakte van de gemeente Emmen is ruim 35.000 ha. De niet-cultuur gronden betreffen natuur, water en bebouwd oppervlak. Uit deze verhouding blijkt het bijzondere karakter van Emmen: een grote stad met een groot buitengebied waarin veel grotere en kleinere kernen liggen.

Bedrijfssituatie

In 2007 bevonden zich in Emmen volgens het CBS 470 landbouwbedrijven. In 1997 waren dat er nog 553. Het aantal agrarische bedrijven neemt in Emmen, net als elders, gestaag verder af terwijl het areaal ongeveer gelijk blijft. Het is een voortdurend proces van schaalvergroting. Sinds 1987 is een kwart van de bedrijven beëindigd.

Onderstaande tabel geeft de verdeling over de verschillende bedrijfstypen in Emmen aan.

<i>Bedrijf met:</i>	<i>aantal bedrijven</i>
Akkerbouw	206
Tuinbouw	88, waarvan 78 met (enig) glas

Graasdier	109
Hokdier	22
Gemengd	45

Bron: CBS landbouwtelling 2007

De akkerbouwbedrijven zijn duidelijk in de meerderheid, ook al is hun aantal sterk teruggelopen. Het aantal melkveehouderijbedrijven is minder afgenomen, mede dankzij een aantal inplaatsers.

Bedrijfsgroottestructuur

De verdeling van agrarische bedrijven naar productieomvang in respectievelijk kleine, middelgrote en grote bedrijven wordt uitgedrukt in nge, Nederlandse Grote Eenheid:

Bedrijfsomvang van agrarische bedrijven in nge, percentage bedrijven per groottecategorie						
	Tot 32 nge	32-50nge	50-70nge	70-100nge	100-150nge	>150
Emmen	32	9	10	11	12	26
ZO Drenthe	34	10	11	14	16	17

Bron: CBS landbouwtelling 2007

Over het algemeen worden bedrijven met een omvang van rond de 70 nge zeker als levensvatbaar gezien. Uiteraard is deze norm niet absoluut doorslaggevend voor het toekomstperspectief van een bedrijf. Andere factoren zoals vermogenssituatie, aard en opzet van het bedrijf, deskundigheid, leeftijd en ondernemerscapaciteiten van de ondernemer, alternatieve (parttime) gelegenheid en de marktsituatie bepalen mede de kans op een duurzaam voortbestaan. Interessant is ook de schaalvergroting die blijkt uit de gemiddelde economische omvang van de agrarische bedrijven in Emmen in de afgelopen 25 jaar: van 50 naar 175 nge nu. De laatste 10 jaar is de economische omvang echter vrij constant gebleven (in deze cijfers zijn overigens ook de vaak kapitaalintensieve glastuinbouwbedrijven meegerekend, deze maken geen onderdeel uit van dit bestemmingsplangebied)

De bedrijven met een omvang van minder dan 32 nge hebben weinig toekomst- perspectief in de huidige opzet. Zij zullen of op korte termijn worden beëindigd of als nevenberoepbedrijf (hoofdberoep elders) worden voortgezet. Maar ook de bedrijven met een omvang tussen de 32 en 70 nge zullen in de komende jaren alle zeilen moeten bijzetten om te kunnen voortbestaan. De bedrijven die groter zijn dan 70 nge hebben zonder meer een serieus toekomstperspectief. In Emmen is dat ruim de helft.

Hieronder wordt de verdeling in bedrijfsoppervlakte van alle bedrijven gegeven:

Bedrijfsoppervlakte van hoofd- en nevenberoepbedrijven in hectare, percentage per groottecategorie					
	Tot 15 ha	15-30 ha	30-50 ha	50-100 ha	meer dan 100ha
Emmen	41	16	13	20	10
ZO Drenthe	33	15	19	24	9

Bron: CBS landbouwtelling 2007

Ook in de gemiddelde bedrijfsoppervlakte is de schaalvergroting in de afgelopen 15 jaar duidelijk te zien: van 31 ha naar 49 ha (ook hier inclusief de glastuinbouwbedrijven die een relatief beperkte oppervlakte in gebruik hebben).

Opvolgingssituatie

Opvolgen is tegenwoordig minder vanzelfsprekend dan vroeger. Agrarische jongeren zijn tegenwoordig goed opgeleid en hebben voldoende alternatieven op de arbeidsmarkt. Het besluit om wel of niet op te volgen valt vaak later en is dan een heel bewuste keuze.

Overigens zijn er ook bedrijven die qua opzet en omvang een duidelijk toekomstperspectief hebben maar waar geen "eigen" opvolger aanwezig is. Of deze bedrijven voortgezet zullen worden hangt dan af van de belangstelling en mogelijkheden van derden. Meestal zullen in ieder geval de gronden worden aangekocht door omliggende bedrijven, soms inclusief de bedrijfsbebouwing, maar vaak blijft daar de voormalige agrariër wonen of hij verkoopt de bebouwing apart, meestal aan niet-agrariërs.

Productieomstandigheden

In een groot deel van het plangebied zijn de productieomstandigheden flink verbeterd in het kader van de Herinrichting Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën. In het gebied rond Schoonebeek is een herinrichting gestart, maar na enige tijd beëindigd. Er wordt nu gewerkt aan een administratieve ruilverkaveling.

C2.2 Beleid landbouw

Nationaal beleid is vastgelegd in de Agenda Vitaal Platteland van het ministerie van LNV. In de Drentse Landbouwagonde geeft de Provincie Drenthe een beeld van het economisch belang en het perspectief van de Drentse landbouw. Genoemde beleidsdocumenten zijn als input gebruikt voor de gemeentelijke landbouwnota, die verderop ook wordt toegelicht. Ruimtelijk relevant zijn met name onderstaande beleidsdocumenten.

Provinciaal beleid; Provinciaal Omgevingsplan II (2004)

Een van de doelstellingen van het Provinciaal Omgevingsplan II (POP) is een duurzaam, veilig en concurrerende land- en tuinbouw alsmede het bieden van een goed economisch perspectief voor de land- en tuinbouw.

Het POP verwacht dat door liberalisering van de handelsmarkten en het GLB van de EU een verdergaande schaalvergroting plaatsvindt en daardoor een verdere afname van het aantal agrarische bedrijven. Het POP onderkent het meervoudige belang van de landbouw (sociaal, natuur, milieu en economie) en geeft aan dat voor het goed kunnen functioneren van de landbouw een samenhangende structuur van landbouwgebieden van belang is, waarbij de ontwikkeling van de duurzame landbouw vooropstaat. De ontwikkelingsmogelijkheden verschillen per sector en per gebied. Het landelijk gebied wordt ingedeeld in zes zones (zie de kaart hieronder of de kaart opgenomen als bijlage 2 bij dit document).

Zone I Grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie

Binnen deze zone staat de uitoefening van grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch recreatieve bedrijven worden bevorderd. Voor vestiging en uitbreiding van bebouwing t.b.v. grondgebonden landbouw zijn ruime mogelijkheden (incl. inplaatsing melkveehouderij in de Veenkoloniën). In de gemeente Emmen vallen grote delen onder zone I, m.n. het veenkoloniaal gebied.

Zone II Grondgebonden landbouw met mogelijkheden voor recreatie binnen de landschappelijke en cultuurhistorische hoofdstructuur

Binnen deze zone staat de uitoefening van grondgebonden landbouw op bedrijfseconomische grondslag voorop. Recreatief medegebruik en de ontwikkeling van toeristisch recreatieve bedrijven worden bevorderd. Daarbij mag de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk worden aangetast en wordt gestreefd naar het instandhouden van de waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Zone III Verwevingsgebied landbouw en landschap

Landbouw, recreatief gebruik en waarden van natuur, landschap en cultuur zijn gelijkwaardig.

Zone IV Verwevingsgebied landbouw en natuur

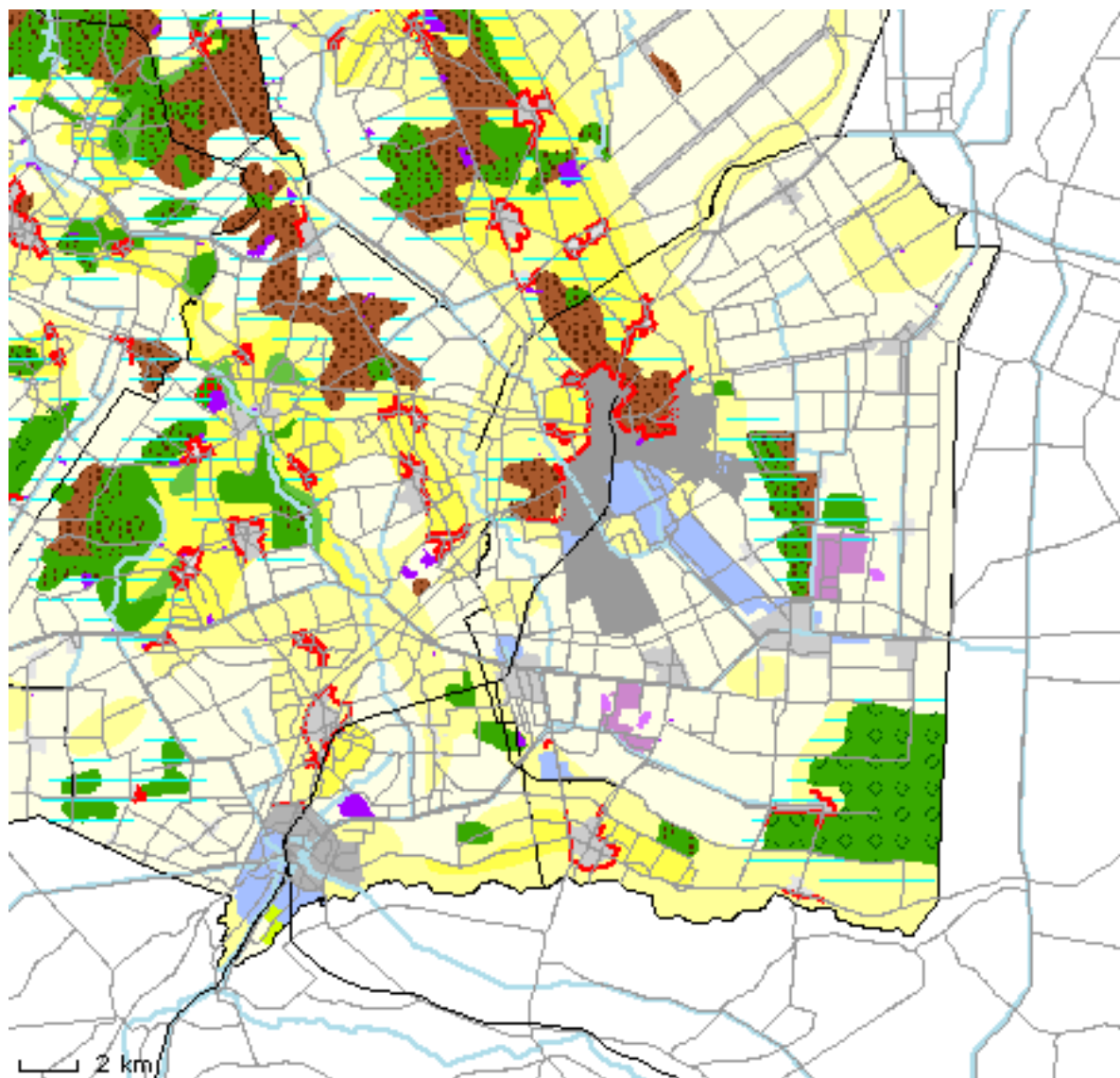
Deze zone waarin landbouw wordt verweven met natuur komt in Emmen niet voor.

Zone V Natuur

Binnen deze zone gaat het om behoud, herstel of ontwikkeling van natuurwaarden. In Emmen gaat het o.a. om Bargerveen en het Oostersebos.

Zone VI Bos met recreatie, houtproductie en natuur.

In Emmen betreft het de bossen op de Hondsrug.

Legenda

- zone I
- zone II
- zone III

Gemeentelijk landbouwbeleid

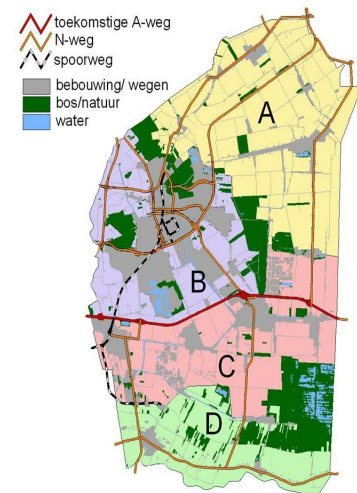
Landbouwnota (2005),

In mei 2005 is de landbouwnota door het college van B&W vastgesteld en door de raad benoemd als bouwsteen voor de Structuurvisie. In deze nota wordt aangegeven dat de gemeente Emmen verantwoordelijkheid neemt voor haar (weliswaar beperkte) rol in het Europese en mondiale speelveld en, gegeven de economische omstandigheden en vooruitzichten, de randvoorwaarden voor het agrarisch ondernemen op lokaal niveau optimaal zal faciliteren.

Eén van de onmiskenbaar grote kwaliteiten van Emmen is de hoeveelheid ruimte. De relatief vitale Emmense landbouwsector is een grote ruimtegebruiker en bepaalt grotendeels het aanzicht van het buitengebied. Gezien het feit dat schaalvergroting één van de kenmerkende structuurveranderingen voor de toekomst van de landbouwsector lijkt te zijn, is de ruimte van Emmen een economische factor die de landbouw kansen blijft bieden. De landbouw in Emmen heeft de potentie om de concurrentie op de internationale markt aan te gaan. Om een gezonde economische positie te behouden en te versterken zal de landbouw in de eerste plaats zélf de noodzakelijke veranderingen vorm en inhoud moeten geven. Transitie en innovatie van de landbouw gaan gepaard met vragen en opgaven waarop de sector vooral zelf de antwoorden zal moeten vinden. De overheid is ervoor om de veranderingen te ondersteunen door deze processen te faciliteren: zorgen dat de sector - zowel in letterlijke als in figuurlijke zin - de ruimte heeft en behoudt om een duurzame economische toekomst inhoud te geven. De ruimtelijke ordening is voor de gemeente het belangrijkste instrument is om de transitie- en innovatieopgave waarvoor de landbouw zich gesteld ziet mogelijk te maken. Het ruimtelijk ordeningsbeleid dient dan ook de goede voorwaarden te scheppen voor een ontwikkelingsgerichte landbouw.

In de landbouwnota 'Ruimte om te ondernemen' worden de volgende zones onderscheiden als het gaat om landbouwontwikkeling:

- A. Het noordoostelijk deel van de gemeente is typisch veenkoloniaal met een hoog aandeel akkerbouwgrond en een geringe stedelijke druk. Het ligt in de lijn van de verwachting dat de landbouw hier de boventoon zal blijven voeren. Daarbij zullen kleine bedrijven verdwijnen en zullen de resterende bedrijven hun schaal verder vergroten. Rond de woonkernen de leefbaarheid centraal moeten staan, waarbij er aandacht moet zijn voor het ontplooiën van niet-agrarische activiteiten.
- B. Het gebied rond de stad Emmen is aan te geven als het uitloopgebied van de stad. Hier liggen mogelijkheden voor landelijk wonen en dagrecreatie, door in te zetten op het versterken van de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit. Grootschalige landbouw is minder waarschijnlijk en gezien de recreatieve functie van het gebied, minder wenselijk.
- C. Ontwikkelingsgebied voor bedrijvigheid, glastuinbouw en grootschalige landbouw. Voor de grondgebonden landbouw zijn goede mogelijkheden, vooral in het grootschalige gebied ten zuiden van Klazienaveen. M.n. vanwege de goede landbouwkundige structuur in dit deelgebied. Dit is echter ook het gebied waar de ruimtedruk door andere (stedelijke) functies groot zal zijn.
- D. Verwevingsgebied voor landbouw, natuur, landschap en recreatie. Versterken van het multifunctionele karakter van dit gebied betekent dat naast landbouw andere gebiedsfuncties uit de verf moeten komen.

Bestemmingsplannen

In het bestemmingsplan kan de gemeente de ruimtelijke randvoorwaarden scheppen voor nieuwe ontwikkelingen. De gemeente Emmen ondersteunt de agrarische ondernemers in hun ontwikkelingen. Gestreefd wordt naar concurrerende en duurzame landbouw in Emmen. De gemeente kan maar voor een beperkt gedeelte sturen en steunen in de bedrijfsvoering.

Relevant voor het bestemmingsplan is met name de vraag om verruiming van de huidige maximummaten van de agrarische bouwpercelen. Dit kan in bepaalde delen van de gemeente knelpunten opleveren door de smalle, langgerekte perceelsvorm en de korte afstanden tussen

percelen/ bebouwing en door problemen bij uitbreidingsplannen daar waar agrarische bebouwing en niet-agrarische bebouwing dicht op elkaar staan.

Bestemmingsplan “Partiële herziening buitengebied Gemeente Emmen”

In het vigerende bestemmingsplan “Partiële herziening buitengebied Gemeente Emmen” uit 2000 wordt de mogelijkheid geboden om ten behoeve van de uitvoering van agrarische activiteiten een bouwperceel van 1,5 hectare toe te wijzen. Voor de agrarisch bouwpercelen t.b.v. fokkerijen, mesterijen en/of pluimvee is een beperking opgenomen van de maximale oppervlakte van gebouwen. Uitgegaan wordt van het bestaande oppervlak; middels vrijstellings- en wijzigingsbevoegdheid kan het oppervlak worden vergroot tot maximaal 7.500 m².

Voorwaarden bij de vergroting van het bouwperceel of het staloppervlak met een vrijstellings- en wijzigingsbevoegdheid waren:

1. Een aantoonbare bedrijfseconomische noodzakelijkheid;
2. Er voldaan kan worden aan de geldende milieu- en mestwetgeving;
3. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de leefbaarheid van de directe omgeving.

Daarnaast worden plannen gewogen aan gebiedskenmerken zoals landschap, openheid, cultuurhistorische gaafheid, beplanting, milieu en verkeer. Nadere eisen kunnen gesteld worden aan de vorm van het bouwperceel en de situering van gebouwen binnen het bouwperceel.

Bestemmingsplan “Buitengebied gemeente Schoonebeek”

Het bestemmingsplan “Buitengebied gemeente Schoonebeek” uit 1996 kent een opdeling in vijf gebieden die gekoppeld is aan cultuurhistorische- en landschappelijke kenmerken. De mogelijkheden van functies, waaronder de niet-grondgebonden landbouw, zijn afhankelijk van het gebied waarbinnen ze liggen en de mate waarin de verschillende kenmerken en functies binnen een gebied zich tot elkaar verhouden. Het bouwen t.b.v. een agrarisch bedrijf dient te gebeuren binnen een bouwperceel van max. 1 ha. Deze kan binnen bepaalde gebieden m.b.v. Art. 11 WRO vergroot worden naar 1,5 ha. Bij agrarische bouwpercelen t.b.v. fokkerijen, mesterijen en/of pluimvee geldt een beperking opgenomen van de maximale oppervlakte van gebouwen. Uitgegaan wordt van het bestaande oppervlak. Binnen enkele gebieden kon deze de oppervlakte ten hoogste vermeerderd worden met 500 m². Binnen de bestemming “Veenontginningen” is het met vrijstelling mogelijk het gehele bouwperceel van 1 ha. te bebouwen. Vanwege de kwetsbaarheid van het gebied is gekozen voor een beperking van de mogelijkheden.

Activiteiten die slechts mogelijk zijn met toepassing van een vrijstelling of wijziging worden afgewogen aan de in het bestemmingsplan opgenomen “afwegingsschema’s”. Hierbinnen vindt een afweging plaats tussen het gevraagde en de aanwezige waarden binnen het gebied. Ook in dit bestemmingsplan kunnen nadere eisen gesteld worden aan de vorm van het bouwperceel en de situering van gebouwen binnen het bouwperceel.

Beleidsnotitie Verruiming Bouwpercelen Intensieve Veehouderijbedrijven (2007)

De concrete aanleiding voor de beleidsnotitie Verruiming Bouwpercelen Intensieve Veehouderijbedrijven werd gevormd door een toenemende vraag naar uitbreidingsmogelijkheden van intensieve veehouderijbedrijven. De notitie beperkt zich tot de al in de gemeente Emmen gevestigde intensieve veehouderijsector. Deze sector was de eerste die duidelijk tegen de grenzen van het eigen bouwperceel en de maximaal toegestane staloppervlakte aanliep. Hetgeen verklaard zou kunnen worden door het feit dat het beleid ten aanzien van de intensieve veehouderijsector terughoudender is. Gezien de algemene tendens tot schaalvergroting is het niet verbazingwekkend dat inmiddels ook uit andere (grondgebonden) sectoren duidelijke signalen komen dat de huidige maximale normen knellen.

Samengevat gaat dit nieuwe Beleidskader Verruiming Bouwpercelen Intensieve Veehouderijen uit van onderstaande algemene uitgangspunten:

POP Zone	Bouwperceel	Staloppervlak max.	Overig
I (buitengebied)	Max. 2,5 ha.	60% bouwperceel (15.000 m ²)	Bij gebleken noodzaak meer (bouwperceel en staloppervlak)
I (linten)	Max. 2,5 ha.	50% bouwperceel (12.500 m ²)	Bij gebleken noodzaak meer (bouwperceel)

II	Max. 1,5 ha.	10.000 m ²	Vergroting bouwperceel eventueel mogelijk
III	Max. 1 ha.	Vergroting bestaande staloppervlak met max. 30% voor dierenwelzijn.	Bij gebleken noodzaak vanuit dierenwelzijn meer (bouwperceel)

In de tabel komt de term 'bij gebleken noodzaak' naar voren. In het algemeen geldt dat het proces van het vergroten van het bouwperceel en/of staloppervlak van intensieve veehouderijen gefaciliteerd kan worden indien sprake is van gebleken noodzaak. Er is sprake van gebleken noodzaak indien een verzoek tot vergroten van het staloppervlak voortkomt uit toenemende eisen t.a.v. dierenwelzijn en/of benodigde schaalvergroting t.b.v. het realiseren van voldoende rendement. In POP-zone III gelden uitsluitend toenemende eisen t.a.v. dierenwelzijn als 'gebleken noodzaak'.

C2.3 Toekomstbeeld landbouw

Agrariërs moeten voortdurend inspelen op veranderende marktomstandigheden en wettelijke verplichtingen. De strategieën die agrariërs volgen, op zoek naar voldoende inkomensverwerving en bedrijfscontinuïteit, lopen uiteen van modernisering & schaalvergroting, via verdieping en verbreding (nevenactiviteiten als verkoop van streekeigen producten, agro-toerisme, zorg en educatie) tot bedrijfsbeëindiging.

De volgende ontwikkelingsrichtingen op bedrijfs- en op gebiedsniveau schetsen samen het toekomstplaatje voor de landbouw:

Schaalvergroting

De op handen zijnde afschaffing van marktbeschermende maatregelen en de mondiaal toenemende vraag naar productieruimte voor voedsel noodzaken alle landbouwsectoren tot schaalvergroting. De kostprijs dient immers in de hand te worden gehouden zodat de concurrentiepositie van de landbouw op de wereldmarkt behouden en zo mogelijk versterkt wordt. Ook milieu- en dierenwelzijneisen brengen vaak schaalvergroting van oppervlakte grond en bebouwing met zich mee.

Schaalvergroting is niet altijd eenvoudig. Een knelpunt is bijvoorbeeld de nu schaars geworden factor grond en de daarbij behorende hoge grondprijzen.

In het veengebied hebben zich de afgelopen jaren een aantal grote melkveehouderijbedrijven gevestigd. Toen de akkerbouw moeilijke tijden doormaakte betekende dit een welkome impuls voor de landbouwsector. De situatie in de akkerbouw is echter de laatste jaren sterk verbeterd. Ook de akkerbouw wil/moet nu zijn bedrijf uitbreiden. De druk op de grondmarkt en de hoge grondprijzen worden nu als belemmering ervaren voor de schaalvergroting. De "inplaatsers" moesten veelal wijken voor stedelijke of infrastructurele ontwikkelingen elders en kunnen zich daardoor hoge prijzen permitteren.

Een ander knelpunt voor schaalvergroting is de beperkte ruimte, fysiek en qua milieubelasting, binnen de linten in het plangebied. Enkele bedrijven zullen op termijn verplaatst moeten worden om zich verder te kunnen ontwikkelen.

Zoals in de gemeentelijke landbouwnota is geconstateerd wordt verwacht dat met name in de gebieden met gunstige productieomstandigheden, zoals in de Veenkoloniën, de landbouw zich zal richten op schaalvergroting. Ook is daar eventueel nog ruimte voor nieuwe bedrijven, al of niet vanuit een op een bestaand bouwperceel.

Aanvragen uitbreiding/schaalvergroting

Een terugblik op de aanvragen voor verruiming van de bouwpercelen geeft, naast toekomsttrends en ontwikkelingen, een indruk van de schaalvergrotingsprongen die verwacht kunnen worden.

Sinds de vaststelling van de Bestemmingsplannen buitengebied (Emmen: 16-07-87, Schoonebeek: 22-08-96, Sleen: 27-02-96) hebben een aantal agrarisch ondernemers uitbreidingsplannen bij de gemeente neergelegd.

Hieronder zijn de uitbreidingsaanvragen zijn onderscheiden naar deelgebied en daaronder wordt de situatie toegelicht.

Agrarische uitbreidingsplannen sinds de vaststelling van de vigerende bestemmingsplannen buitengebied:

	Aantal aanwezige agrarische bedrijven			Uitbreidingsaanvragen – Akkerbouw-bedrijven		Uitbreidingsaanvragen Graasdierbedrijven		Uitbreidingsaanvragen Intensieve veehouderijen	
	Grond gebonden	Intensief	Totaal	Aantal	Groei	Aantal	Groei	Aantal	Groei
Landschap									
Esdorpen	23	0	23	0	Nvt	1	1,5 ha (1)	0	0
Randvervening Roswinkel	23	4	27	0	Nvt	0	Nvt	1	1,5 ha (1)
Randvervening Schoonebeek	56	22	78	0	Nvt	0	Nvt	2	1,5 ha (2)
				0	Nvt	1 principe-verzoek	4,0 ha (1)	0	Nvt
Grootschalige vervening - buitengebied	167	49	216	9	1 ha	10	1,0 ha (4) 1,5 ha (6)	15	1,0 ha (6) 1,5 ha (9)
				0	Nvt	1 principe-verzoek	7,0 ha (1)	11 principe-verzoeken	1,0 ha (1) 1,5 ha (4) 1,7 ha (2) 2,5 ha (4)
Grootschalige vervening - linten (voornamelijk grondgebonden)	Ca. 100	Ca. 10	Ca. 110	0	0	3	1,0 ha (1) 1,5 ha (2)	1	1,2 ha (1)
TOTAAL	Ca. 369	Ca. 85	Ca. 450	9		14 + 2 pr. verz.		30	

Van de circa 369 grondgebonden bedrijven zijn er 9 uitbreidingsaanvragen gedaan in de akkerbouw voor groei tot 1 ha en 15 uitbreidingsaanvragen vanuit de grondgebonden melkvee voor groei tot 1 à 1,5. Dit paste in het vigerend beleid.

Verder hebben 2 melkveehouders principeverzoeken gedaan voor groei tot 4 en 7 ha (in **rood**). Dit paste niet in vigerend beleid.

Van de circa 85 bedrijven in de niet-grondgebonden (intensief) agrarische bedrijven zijn er 30 uitbreidingsaanvragen en principe verzoeken gedaan voor groei tot 1 à 2,5 ha gedaan. Dit paste in het vigerend beleid.

De conclusie hieruit is dat de behoefte aan uitbreiding van agrarische bedrijven in de afgelopen tijd grotendeels passen in de beleidsruimte van de huidige bestemmingsplannen en de actuele beleidsnotitie 'verruiming agrarische bouwpercelen intensieve veehouderijen'. Verruiming van de normen zoals voorgesteld in de NvU zijn zodoende gerechtvaardigd.

Verbreiding

Het verbreden van de agrarische bedrijfsvoering met neventakken als natuur en landschap, toerisme, educatie, zorg enz. komt zoals eerder gezegd, in dit plangebied op agrarische bedrijven vrijwel niet voor.

De vitaliteit van de landbouw, de dominantie van de akkerbouw, de cultuur van het gebied en de toch relatief lage stedelijke en recreatieve druk zijn daarvan waarschijnlijk de oorzaak.

Als ontwikkelingsrichting lijkt het voornamelijk interessant voor de nieuwe bewoners/gebruikers van voormalige agrarische gebouwen die gebruik maken van de mogelijkheden van de omgeving (rust, ruimte) en voor wie het economische aspect minder zwaar weegt. Verbreiding speelt dus niet zozeer op landbouwbedrijven individueel, maar wel op gebiedsniveau door functiewijziging van voormalige agrarische erven.

Deeltijdlandbouw

Ondernemers kunnen behalve het uitoefenen van nevenactiviteiten op eigen erf ook besluiten om (man en/of vrouw) elders arbeid tegen betaling te verrichten. Het inkomen hoeft dan niet alleen meer uit het agrarisch bedrijf gehaald te worden.

Op akkerbouwbedrijven is een baan buitenshuis erbij vaak de meest voor de hand liggende optie. Het werk is seizoensgebonden en er is geen permanente aanwezigheid vereist. Ook is de toeristische

aantrekkelijkheid minder dan van bedrijven met dieren. Een vaste baan erbij blijkt vaak financieel aantrekkelijker en zekerder dan verbreding van de bedrijfsvoering.

Meestal zal een dergelijk bedrijf minder behoefte hebben aan schaalvergroting, toch moet op deze bedrijven ook ontwikkeling/uitbreiding mogelijk blijven.

Specialisatie/ intensivering

Specialisatie (verdieping) in de vorm van het produceren van streekeigen, kwaliteits en/of biologische producten kan eveneens voor enkele bedrijven een mogelijkheid zijn het inkomen aan te vullen. De productiekosten zijn vaak hoger, maar de prijzen op de markt eveneens. Te denken valt aan specifieke gewassen of tuinbouw ipv akkerbouwgewassen.

Bedrijfsbeëindiging

Zoals overal zal ook hier het aantal agrarische bedrijven afnemen. Dit biedt voor de resterende bedrijven, zoals gezegd, perspectief op schaalvergroting, maar er moet goed worden nagedacht over het hergebruik van de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Daarin kunnen alleen functies worden toegelaten die geen nadelige gevolgen hebben voor de omringende agrariërs die hun bedrijf blijven uitoefenen en die de kwaliteit van het gebied niet aantasten

Bij overlast kan gedacht worden aan extra verkeer en lawaai en andere milieubelasting waar de agrarische bedrijven en andere omwonenden hinder van ondervinden, maar de overlast kan ook bestaan uit strengere milieueisen waar de agrarische bedrijven aan moeten voldoen als voormalige agrarische bedrijfswoningen door niet-agrariërs worden bewoond. Dat kan leiden tot een belemmering van de bedrijfsontwikkeling. Dit dient zo veel mogelijk voorkomen te worden.

Een ruimtelijk wensbeeld vanuit de landbouw bestaat uit de volgende aandachtspunten:

- voldoende ruimte binnen de agrarische bouwpercelen voor:
 - o schaalvergroting;
 - o het voldoen aan milieu en dierenwelzijn- en gezondheidseisen;
 - o de nodige erfverharding (vaste mestopslag, kuilplaten);
 - o een doelmatige inrichting (parkeer- en manoeuvreerruimte);
 - o het ontwikkelen van neventakken;
 - o mestbassins;
- een regeling voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen;
- niet-agrarische neventakken of hergebruiksmogelijkheden voor voormalige agrarische bebouwing niet ten koste mogen gaan van de omringende agrarische bedrijvigheid;
- voldoende vrijheid van grondgebruik;
- geen strengere regels als antwoord op vrijwillig tot stand gekomen extra natuur- en landschapswaarden;
- ruimte om de productieomstandigheden te optimaliseren.

C3 Water en bodem

Water is in meerdere opzichten van belang. Het is een randvoorwaarde voor ontwikkelingsmogelijkheden van de andere functies. Waterbeheer valt onder de verantwoordelijkheid van de waterschappen, maar de gemeente zal in haar ruimtelijk beleid de mogelijkheid scheppen voor goed en duurzaam waterbeheer. Tenslotte kan water ook een natuurlijke, visuele, cultuurhistorische of recreatieve functie hebben.

Vanwege de onlosmakelijke relatie van de hydrologische situatie en (beleids)ontwikkelingen met de ondergrond, worden bodemaspecten hier ook meegenomen.

C3.1 Huidige situatie water

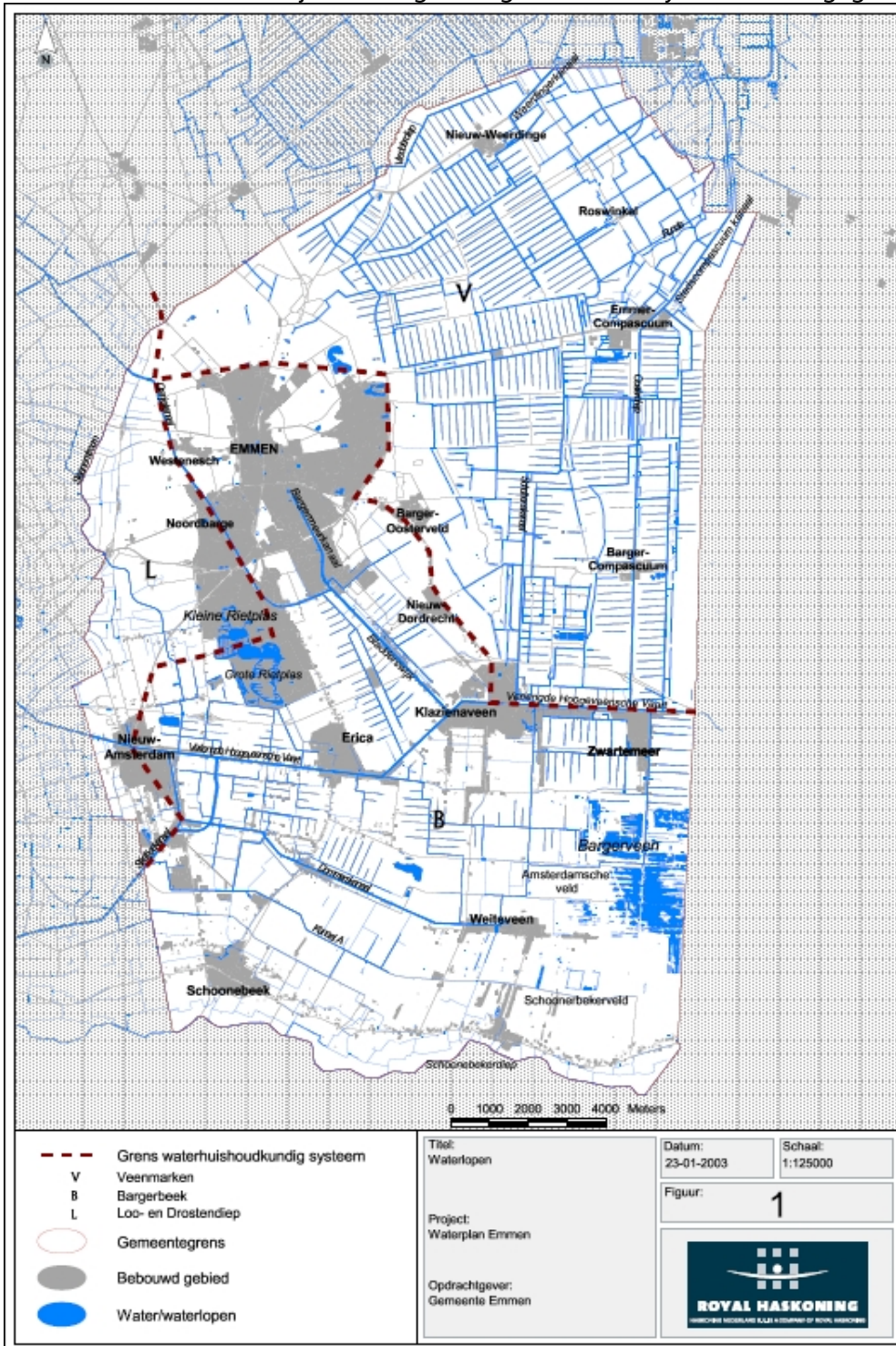
Watersysteem

Gemeente Emmen maakt onderdeel uit van drie verschillende waterhuishoudkundige systemen, te weten de systemen:

- Veenmarken
- Bargerbeek

- Loo- en Drostendiep.

In het onderstaande kaartje is de begrenzing van de drie systemen weergegeven.

Een waterhuishoudkundig systeem is een systeem waarbinnen sprake is van een duidelijke samenhang tussen het grondwater- en oppervlaktewatersysteem. De grenzen van een dergelijk systeem zijn flexibel en kunnen wijzigen door ingrepen in de waterhuishouding zoals een peilwijziging. Het noordelijke deel van de gemeente maakt deel uit van het watersysteem Veenmarken. De meest kenmerkende oppervlaktewateren binnen dit watersysteem zijn de Verlengde Hoogeveense Vaart in het zuiden en het Oosterdiep, Stadscompascuumkanaal en Scholtenskanaal in het oosten. In het noordoostelijke gedeelte bevinden zich de Nieuwe en Oude Runde, het Weerdingerkanaal en het beekdal van het Valtherdiep. Het systeem Bargerbeek beslaat het

zuidoostelijke gedeelte van de gemeente. Dit systeem wordt aan noordelijke zijde begrensd door de Hoogetveense Vaart en in het zuiden door het Schoonebeekerdiep. Ook het Bargermeerkanaal, de Bladderswijk en het Dommerskanaal zijn opvallende wateren in dit systeem. In het oostelijke gedeelte bevindt zich het natuurreservaat Bargerveen. Dit reservaatgebied bestaat voornamelijk uit hoogveen. Het westelijke gedeelte van de gemeente maakt onderdeel uit van het systeem Loo- en Drostendiep. De westelijke begrenzing van Emmen wordt gevormd door de in dit systeem gelegen Sleenerstroom, oostelijk daarvan ligt het Oranjekanaal. In dit gebied liggen ook het Holslootdiep en de Buma- en Marchienawijk. Het Oranjekanaal doorkruist de Emmense wijk Bargerres. In het zuiden van dit watersysteem stroomt het Stieltjeskanaal. In het systeem vallen de Runde, de Sleenerstroom en het Schoonebeekerdiep in het bijzonder op omdat hier sprake is van beekherstelprojecten.

Grondwatersysteem

Op basis van hydrologische overwegingen kunnen binnen de gemeente Emmen drie gebieden worden onderscheiden:

- **Het Drents Plateau**

Het Drents Plateau bestaat uit relatief hoog gelegen gebied waarin twee hogere ruggen zijn te onderscheiden: de Hondsrug en de rug Schoonloo-Veenoord. Laatstgenoemde rug ligt juist ten westen van Emmen. Binnen Emmen varieert de hoogte van de Hondsrug tussen NAP +18 m en NAP +28 m. De grondwaterstand op de Hondsrug bevindt zich op vrij grote diepte beneden het maaiveld (5-10 meter). Een afvoersysteem is hier afwezig; het eerslagoverschot infiltreert naar de ondergrond, en stroomt vervolgens af naar lager gelegen gebieden. Langs de rand van de Hondsrug bevinden zich veelal kwelgebieden. Een groot deel van het hier opkwellende water is eerder op de Hondsrug geïnfiltreerd, het overige deel is afkomstig van diepe kwel. Het opkwellende water wordt gedeeltelijk door vegetatie gebuikt, de rest wordt door slootjes afgevoerd. Op enkele meters diepte bevinden zich keileemlagen onder de Hondsrug. Deze lagen laten het water moeilijk door. Daaronder worden tot op grote diepte zandige, goed doorlatende lagen aangetroffen. In de flanken van de Hondsrug kan de keileem mogelijk aanwezig zijn.

- **Het Veenkoloniaal gebied**

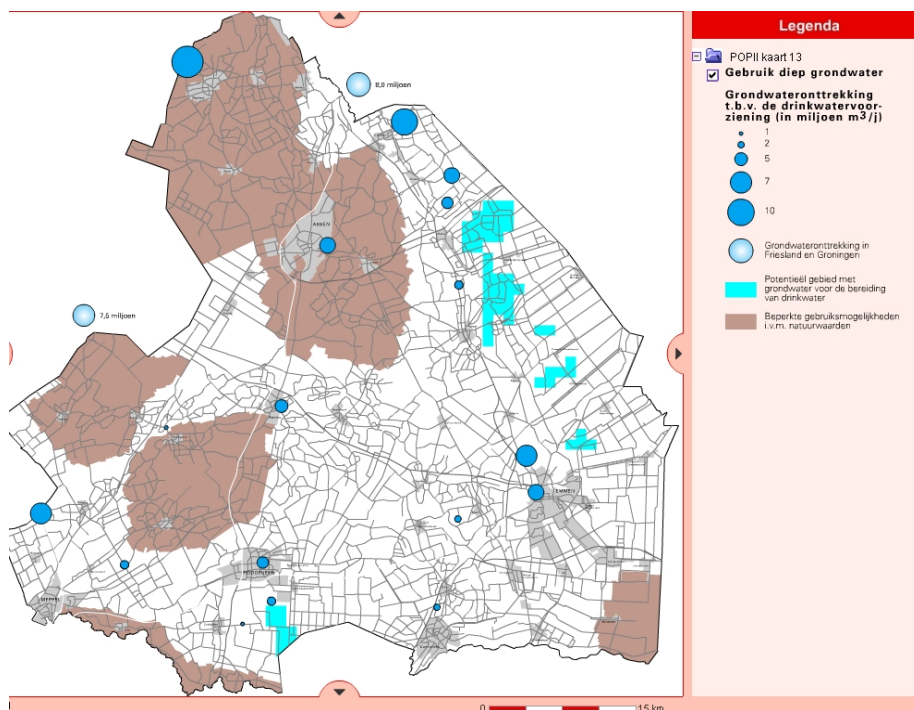
Het Veenkoloniaal gebied, het gehele gebied ten oosten van de Hondsrug, bestaat binnen Emmen voornamelijk uit vlakke afgegraven hoogveengronden. Het afwateringsstelsel is voor het grootste deel gegraven ten behoeve van de ontginning van het veengebied. De grondwaterstand varieert plaatselijk van circa 0,7 m – 1,5 m beneden maaiveld in de winter en kan dalen tot 2 – 2,5 m beneden maaiveld in de zomer. De hoogteligging van het maaiveld varieert van circa NAP +10 m in het noorden tot circa NAP +16 m in het zuiden.

- **De zuidelijke veengebieden**

Het zuidelijke veengebied is hydrologisch vergelijkbaar met het Veenkoloniaal gebied. Uit het Oranjekanaal en de Verlengde Hoogetveense vaart kan water worden ingelaten. Het Bargerveen ligt vrij geïsoleerd van de omgeving en wordt met name gevoed door neerslag.

Drinkwaterwinning

Ten westen van de kern Emmen bevindt zich een drinkwaterwingebied, zie onderstaande kaart met grondwateronttrekkingen in Drenthe (bron: POP).

C3.2 Beleid water

Waterkwaliteit/Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water (KRW), is een Europese richtlijn, die bedoeld is om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te krijgen en te houden. In de richtlijn is omschreven hoe de chemische en ecologische toestand van het water er in 2015 uit moet zien. De benodigde maatregelen, doelen en kosten om dit doel te bereiken worden in het stroomgebiedbeheersplan (2009) in beeld gebracht. De belangrijkste opgave voor de gemeente in dit kader is het faciliteren van ruimtelijke processen om deze maatregelen te realiseren.

Waterbeheer in de 21e eeuw

Naar aanleiding van een aantal gevallen van wateroverlast aan het einde van de 20^e eeuw is onderzocht wat nodig is om de Nederlandse waterhuishouding zowel regionaal als landelijk klaar te maken voor de 21^e eeuw. Klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking maken een nieuwe aanpak van het waterbeleid noodzakelijk. In 2003 hebben het Rijk, de provincies, de gemeenten en de waterschappen een nationaal bestuursakkoord getekend om de waterproblematiek aan te pakken. Het doel van het akkoord is het op orde brengen van de waterhuishouding in 2015 en het daarna op orde te houden. In het Nationaal Bestuursakkoord Water is eveneens afgesproken regionale uitwerkingen op te stellen. In deze regionale uitwerkingen zijn ondermeer de volgende afspraken gemaakt die voor Emmen van belang zijn:

- Bij nieuwe ontwikkelingen houdt de gemeente minimaal rekening met de gevolgen van de klimaatverandering (middenscenario) voor de komende 50 jaar.
- Waterproblemen worden niet zonder overeenstemming afgewenteld naar andere gebieden of gebruikers.
- De waterschappen stellen een uitvoeringsprogramma tot 2015 op voor het oppervlaktewater. De gemeente vult dit aan met maatregelen voor het verhard oppervlak zoals daken en wegen, in het stedelijk gebied. Voorsnog geldt dat zoveel mogelijk gebiedseigen water wordt vastgehouden, maar dat wateraanvoer vanuit met name het IJsselmeer mogelijk blijft als daar behoefte aan is.

- De gemeente zorgt dat maatregelen meerdere doelen en functies dienen en worden afgestemd op andere maatregelen.
- De gemeente heeft in 2006 de grondwateroverlast in het stedelijk gebied geïnventariseerd.

Wet gemeentelijke watertaken

De Wet gemeentelijke watertaken is een aanpassing in drie bestaande wetten; de Wet Milieubeheer (WM), de wet op de waterhuishouding (Wwh) en de gemeentewet. De hoofdzaken zijn:

- Verbrede zorgplicht riolering/afvalwater (WM)
- Nieuwe zorgplichten voor grond- en hemelwater (Wwh)
- Verbreed rioolrecht (waterheffing in Gemeentewet)
- Nieuwe verordende bevoegdheid
- Verbreed GRP: afval-, grond- en hemelwater (WM)
- Gemeentelijk waterloket

De wet gemeentelijke watertaken zorgt er voor dat de gemeente een grotere rol in het stedelijk waterbeheer krijgt.

Waterwet

Het is de bedoeling dat de waterwet op 1 januari 2009 in werking treedt. Deze wet is de integratie van 9 wetten waarvan de wet op de waterhuishouding, de wet verontreiniging oppervlaktewater en de grondwaterwet voor gemeenten de belangrijkste zijn. De doelstellingen van de waterwet betreffen de waterkwaliteit en de waterkwantiteit. De basis om dit te bereiken is samenwerking tussen waterbeheerders (waterschappen en Rijk) en gemeenten en provincies die watertaken vervullen.

Eén van de veranderingen is dat zoveel mogelijk via algemene regels wordt geregeld, watervergunningen blijven alleen over voor grotere activiteiten. Een andere in het oog springend onderdeel is de afstemming van waterplannen. Alle wettelijke waterplannen worden gelijktijdig herzien. De waterplannen van het rijk en de waterschappen vormen structuurvisies op basis van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening. Gemeenten krijgen geen nieuw waterwetplan maar moeten de zaken regelen in GRP en bestemmingsplan.

Watervisie kabinet

De watervisie van het kabinet is de opmaat naar een nationaal waterplan. Op basis van de nieuwe waterwet zullen vanaf 2009 alle wettelijke waterplannen een sterke samenhang vertonen. In de watervisie ligt de nadruk op sturing in de ruimtelijke ordening. Dus water als integraal onderdeel van de ruimtelijke ordening. De Watervisie beschrijft in welke richting het beleid zich de komende jaren moet ontwikkelen om Nederland op de lange termijn klimaatbestendig te houden. Zo zou water meer sturend moeten zijn bij het inrichten van de ruimte. Daarnaast maakt de Watervisie duidelijk dat het water kansen biedt en niet los gezien kan worden van wonen, natuur, recreatie en economische ontwikkelingen. Het Rijk, Provincies, waterschappen, gemeenten en burgers hebben elk hun specifieke verantwoordelijkheden. Zij zijn met het Rijk letterlijk 'medeverantwoordelijk' voor de ontwikkeling en uitvoering van het waterbeleid en voor de verbinding daarvan met andere beleidsterreinen.

Actueel Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

Het nieuwe NBW is een actualisatie van het eerste NBW(2003). In dit nieuwe NBW zijn onder andere de ontwikkelingen op het gebied van de Kaderrichtlijn water en recente inzichten ten aanzien van de klimaatverandering verwerkt.

Waterbeheersplannen waterschappen

Emmen ligt in het beheersgebied van twee waterschappen, voor het grootste gedeelte in het gebied van Velt en Vecht en voor een klein gedeelte in het gebied van Hunze en Aa's. Het beleid van de waterschappen is beschreven in de waterbeheersplannen. Voor beide waterbeheersplannen geldt dat het hierin beschreven beleid niet op zich staat maar vooral een uitwerking is van het Europees(KRW) en landelijk(WB21) beleid en de daaruit voortkomende maatregelen.

Watersysteemplan Veenkoloniën

Dit watersysteemplan vormt de komende jaren het beleidsmatige uitgangspunt voor het waterbeheer in de Veenkoloniën.

Provinciaal Ontwikkelingsplan Drenthe

Emmen wordt in het POP beschreven binnen het gebiedsdeel Zuidoost. Het gebiedsdeel Zuidoost valt uiteen in een veenkoloniale zuidoosthoek, de zuidelijke Hondsrug met Emmen en het dorpengebied binnen het stroomgebied van Loo- en Drostendiep, uitmondend bij Coevorden. Binnen de gemeente Emmen ligt het hoogveenreservaat Bargerveen, glastuinbouwgebieden, akkerbouwgebieden, dorpskernen en de verstedelijkte kern van Emmen. Voor het gebied ten zuiden van Emmen geldt het verbeteren van de woonomgeving met groen en water tot de doelstellingen.

Waterplan Gemeente Emmen

In het waterplan Emmen is het integrale beleid van de gemeente Emmen ten aanzien van water vastgelegd. In het plan is de visie beschreven rond de drie koersen 'duurzaam en robuust', gezond en schoon' en 'zien en beleven'. De binnen deze koersen beschreven doelstellingen moeten worden bereikt door goed organiseren en communiceren. Het waterplan vormt daarnaast de basis voor plannen op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, groen en recreatie.

(ontwerp) Structuurvisie Gemeente Emmen

Water is als het leidend principe gehanteerd bij de ruimtelijke inrichting. Dit betekent dat keuzes over water bepalend zijn voor het ontwikkelen van andere functies (en vice versa). Onderwerpen als wateroverlast, waterkwaliteit en verdroging en stijging van de zeespiegel kennen een sterke relatie met de wijze waarop wij onze ruimte hebben ingericht. Water heeft ruimte nodig en biedt tegelijkertijd mogelijkheden voor andere functies. Emmen kiest voor waterberging op de juiste plek. Dit wil zeggen dat bij nieuwe ontwikkelingen het vereiste percentage water niet per sé in het plangebied wordt aangebracht, maar op de meest geschikte plek. Zo is het uitgangspunt water in de lage gebieden buiten het stedelijk gebied te bergen, als dit omwille van veiligheid en kostenefficiëntie haalbaar is, in plaats van bovenop de uitlopers van de Hondsrug.

Het regenwaterbeleid dat is verankerd in de wet gemeentelijke watertaken en vanaf 1 januari 2009 in de waterwet kan ook ruimtelijke consequenties hebben, doordat hierin een uitgesproken voorkeursvolgorde verwoord is (bijv. liever voorkomen of beperken van het ontstaan van afvalwater wordt, zodat afvoer ook geen probleem kan worden). Als gevolg van deze voorkeursvolgorde moet er zoveel mogelijk naar worden gestreefd regenwater lokaal te benutten dan wel terug te brengen in het milieu. Dit laatste kan bijvoorbeeld met behulp van infiltratievoorzieningen.

C3.3. Toekomstbeeld water

Ontwikkelingen op het gebied van water die van invloed zijn op de ruimtelijke ordening komen voor een groot gedeelte voort uit de Europese Kaderrichtlijn Water en het programma Waterbeheer 21^e eeuw. Bij ruimtelijke ontwikkelingen zal meer dan ooit rekening moeten worden gehouden met water. In de Structuurvisie is het als volgt verwoord; 'Water is als het leidend principe gehanteerd bij de ruimtelijke inrichting. Dit betekent dat keuzes over water bepalend zijn voor het ontwikkelen van andere functies(en vice versa).'

Er wordt sinds een aantal jaren gezocht naar synergie tussen WB21- en KRW maatregelen. De maatregelen waarop de synergie het meest van toepassing is, hebben vooral betrekking op de inrichting van wateren. De kwaliteit van met name watergangen met een ecologisch potentieel, zoals de beken in het gebied, kan worden verbeterd door ze hun natuurlijke loop terug te geven. Hiervoor is ruimte nodig hetgeen ruimtebeslag voor een beek vergt.

Ook maatregelen voortkomend uit het programma WB 21 leggen een beslag op de ruimte. Zo moet er worden gezocht naar bergingsgebieden, voor echte noodsituaties, maar ook voor het tijdelijk 'parkeren' van water in natte periodes zodat gebieden met kwetsbare functies zoals wonen droog blijven.

Vanuit waterbeheer wordt een evenwichtig beheer van de trits 'vasthouden, bergen en af laten stromen' nagestreefd. Dit houdt in:

- *vasthouden*: beperking verdroging geldt eigenlijk overal;

- *bergen*: ruimte bieden voor piekberging in bepaalde gebieden kan niet in het bestemmingsplan worden geregeld, want de exacte invulling is nog te onduidelijk. Tegen de tijd dat de locatie en vorm uitgekristalliseerd zijn, wordt dit geregeld in een apart bestemmingsplan (de betreffende locatie wordt dan uit het bestemmingsplan buitengebied gelicht, zoals nu ook al specifieke ontwikkelingen buiten het plangebied zijn gehouden);
- *af laten stromen*: rekening houden met fysieke laagtes in het gebied;
- mogelijkheden open houden voor waterretentie in aangewezen 'zoekgebieden tot 2015'.

Ten aanzien van waterberging moet rekening worden gehouden met een aantal factoren zoals al aanwezige functies, geologie en geohydrologie. Zo moeten de bergingsgebieden met name worden gezocht in de lager gelegen gebieden waar geen sprake is van kapitaal intensieve functies.

Onderwerpen als wateroverlast, waterkwaliteit en verdroging en stijging van de zeespiegel kennen een sterke relatie met de wijze waarop wij onze ruimte hebben ingericht. Water heeft ruimte nodig en biedt tegelijkertijd mogelijkheden voor andere functies. Emmen kiest voor waterberging op de juiste plek. Dit wil zeggen dat bij nieuwe ontwikkelingen het vereiste percentage water niet per sé in het plangebied wordt aangebracht, maar op de meest geschikte plek.

Bij nieuwe ontwikkelingen in bepaalde gebieden wordt advies gevraagd aan de waterbeheerder, zodat toekomstige waterstaatkundige ingrepen niet onmogelijk wordt gemaakt. Er moet altijd rekening gehouden worden met fysieke laagtes in bepaalde gebieden. Obstakels in een beekdal of verstedelijking in zoekgebieden voor waterretentie zijn vanuit oogpunt van toekomstig waterbeheer ongewenst. Wel kan een nieuwe ontwikkeling 'waterproof' gemaakt worden door bijvoorbeeld op een hoogte te bouwen in een mogelijk waterretentiegebied, zodat de kapitaalsinvestering niet verloren gaat bij een hoger waterpeil.

Voor Emmen zouden deze ontwikkelingen kunnen resulteren in het volgende toekomstbeeld:

- De wijkenstructuur in het noorden van de gemeente wordt behouden en versterkt.
- Door functies te combineren kunnen meer mogelijkheden worden benut. Door bijvoorbeeld de functies wonen en water(berging) te combineren wordt de waterbeleving en het waterbewustzijn vergroot. Een ander voorbeeld is de combinatie ecologie – berging.
- In het oostelijk deel van de gemeente wordt verdroging van een aantal gebieden beperkt.
- Zowel in het stedelijk als in het landelijk gebied liggen er wateropgaven. De wens is deze waar mogelijk te combineren.
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met fysieke laagtes in het gebied.

Bodem

Binnen het bodembeleid wordt de aandacht steeds meer verlegd naar het duurzaam gebruik en beheer van de bodem in relatie tot drinkwater, landbouw, energie en natuur. Deze landelijke trend moet worden vertaald naar het Emmense. Emmen streeft er naar om bodem een natuurlijke plaats te geven binnen ruimtelijke ordening waarbij wordt aangehaakt bij verwante duurzaamheidsthema's. De bodem binnen de gemeente Emmen is over het algemeen schoon. Deze schone bodem geeft kansen voor een hoogwaardig bodemgebruik. In het proces tot het komen lokale bodemambities zal het bovenstaande centraal staan.

Wensbeeld bodem

- het bodemgebruik (grond en grondwater) mag niet leiden tot een verslechtering van de bodemkwaliteit;
- waarborgen, ook op langere termijn, van de grondwaterbeschermingsgebieden;
- bodem maximaal inzetten in duurzame energievraagstukken;
- bodem een natuurlijke plaats geven binnen duurzaamheidsthema's en ruimtelijke planvorming.

Beleidsrichting van de gemeente

Emmen streeft naar een duurzaam bodemgebruik. Dit betekent dat:

- Het bodemgebruik is afgestemd op de bodemkwaliteit en vice versa
- Het bodemgebruik niet leidt tot een verandering van de bodemkwaliteit
- Er sprake is van een optimaal bodemgebruik
- De bodemkwaliteit waar mogelijk verbeterd c.q. versterkt wordt

C4 Ecologie

Tegelijkertijd met de Nota van Uitgangspunten is het rapport 'Ecologisch wensbeeld voor gemeente Emmen' d.d. 20 november 2008 (bureau Eelerwoude Noord) opgesteld. In dit rapport staat aangegeven op welke wijze omgegaan dient te worden met gebiedsbescherming en soortenbescherming (Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet) en op welke wijze dit vertaald dient te worden in het uiteindelijke bestemmingsplan.

C4.1 Huidige situatie ecologie

Binnen de gemeente zijn enkele bijzondere natuurgebieden (Bargerveen, Oosterbos, Valtherbos en Emmerdennen, Noordbargerbos, Emmerschans, Dalerveensche Veen, Oeverse bosje) aanwezig en de verscheidenheid aan plant- en diersoorten is groot. Veel daarvan zijn wettelijk beschermd, maar ook niet beschermde soorten en gebieden zijn van belang voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de gemeente. Daarnaast lopen in de gemeente een aantal verbindingzones (EVZ 27: Bargerveen-Schoonebeekerveld-Oosteindse Veen-Dalerveensche Veen; EVZ 11: Valtherbos-Ter Apel; EVZ 26: Emmerdennen-Oosterbos-Veenpark-Bargerveen, Runde).

De natuurgebieden en de ecologische verbindingzones staan weergegeven op de kaart (bijlage 3).

C4.2 Beleid ecologie

Het ecologisch wensbeeld wordt bepaald door de landelijke en provinciale natuurwet- en regelgeving enerzijds en de gemeentelijke ambitie zoals deze is vastgelegd is in de Structuurvisie en Compensatievisie anderzijds.

Nationaal wetgeving dat van invloed is op het bestemmingsplan zijn: de Flora- en faunawet (FFW), Vogel- en Habitatrichtlijn (VHL) en de Natuurbeschermingswet(NB).

Het nationale natuurbeleid richt zich op het in stand houden en versterken van de zogenaamde nationale ecologische hoofdstructuur (EHS). Deze EHS bestaat uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones. De natuur kerngebieden in Emmen(o.a. Bargerveen, Valtherbos en Emmerdennen dienen onderling verbonden te worden door ecologische verbindingzones.

De kerngebieden zijn de grote natuur- en bosgebieden. Hierin vinden veel planten- en diersoorten een geschikt onderkomen. Vanuit deze gebieden kunnen bovendien omringende gebieden door deze soorten worden gekoloniseerd. Verbindingzones moeten het mogelijk maken dat er uitwisseling plaatsvindt tussen de verschillende kerngebieden. Hierdoor worden de overlevingskansen van een populatie vergroot. Bosjes, houtwallen, bermen, wijken, beken en sloten kunnen een belangrijke 'verbindende' rol vervullen. Verder is het zaak aandacht te besteden aan nieuwe ecologische verbindingzones zoals de Runde, Schoonebekerdiep e.d.)

Ten aanzien van gebiedsbescherming zijn Natura 2000-gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur van belang. Uitgangspunt is de aangewezen natuurgebieden als zodanig te bestemmen. Ook zal rekening moeten worden gehouden met de externe werking. In zowel de natuurgebieden als in het externe invloedsgebied moet worden nagegaan of er activiteiten zijn die schadelijk worden geacht en op voorhand moeten worden uitgesloten.

Ten aanzien van soortenbescherming geldt dat in de gemeente Emmen diverse zwaarder beschermde soorten voorkomen. Om het voortbestaan in de gemeente te kunnen garanderen, moeten de gebieden waar deze soorten leven worden beschermd. Het bestemmingsplan moet binnen deze leefgebieden bepaalde activiteiten niet zonder nadere toetsing toestaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld om het dempen van sloten of het kappen van houtsingels.

De Flora- en Faunawet is altijd van kracht, ook als een ontwikkeling daadwerkelijk wordt uitgevoerd: voor initiatiefnemers geldt een onderzoeksplicht vanuit de Flora- en Faunawet.

Naast gebiedsbescherming en soortenbescherming moet ook rekening worden gehouden met de ontwikkeling van nieuwe natuur. Zo moet gedacht worden aan de ontwikkeling van ecologische verbindingzones. De realisatie van deze verbindingzones is op basis van vrijwilligheid. Er bestaan

mogelijkheden om ecologische verbindingzones te realiseren door middel van bepaalde rood-voor-groen constructies. Het bestemmingsplan zal uiteindelijk rekening moeten houden met de mogelijkheid om agrarische gronden te wijzigen in een natuurbestemming.

C4.3 Toekomstbeeld ecologie

Wensbeeld: verdroging N2000-gebied opgeheven

De verdere verdroging van het Bargerveen door externe activiteiten is gestopt. Het gebied is met goed ontwikkelde natuurzones verbonden met andere natuurgebieden, ook in Duitsland. Door middel van beheermaatregelen zijn de omstandigheden in het gebied geoptimaliseerd. Negatieve effecten als verontreiniging, verstoring (bijvoorbeeld licht en geluid), verzuring en verrijking door externe activiteiten wordt voorkómen.

Wensbeeld: EHS gerealiseerd en verstoken van verstoring

De EHS is gerealiseerd, inclusief de EVZ's. De gebieden verstoken van negatieve invloeden van buitenaf. De abiotische omstandigheden in de EHS zijn stabiel.

Wensbeeld: milieukwaliteiten gegarandeerd in milieubeschermingsgebieden

In het stiltegebied Bargerveen is de stilte gegarandeerd. In alle milieubeschermingsgebieden zijn de abiotische omstandigheden optimaal voor bijzondere flora en fauna.

Wensbeeld: beschermde soorten niet verstoord

De zwaarder beschermde plant- en diersoorten worden niet verstoord door ontwikkelingen en activiteiten.

Wensbeeld: stabiele leefgebieden voor zwaar(der) beschermde en Rode lijst-soorten

De leefgebieden van de populaties van zwaar(der) beschermde soorten zijn beschermd tegen verstoring. In de leefgebieden van zwaar(der) beschermde en Rode lijst-soorten zijn de abiotische omstandigheden zodanig dat levensvatbare populaties kunnen bestaan in rijke levensgemeenschappen.

Wensbeeld: functioneel natuurnetwerk

Alle natuurgebieden in de gemeente en de leefgebieden van zwaarder beschermde soorten hebben een voldoende grote omvang. Zij vormen stabiele leefgebieden waar bijzondere planten en dieren kunnen leven of zich langs kunnen verspreiden. De inrichting van de gebieden is op deze soorten afgestemd. De gebieden zijn onderling en met (natuur)gebieden buiten de gemeente verbonden. het natuurnetwerk is beschermd tegen verstoring.

Wensbeeld: aaneengesloten ecologische infrastructuur

De ecologische infrastructuur is een aaneengesloten en stabiel netwerk, gemeente dekkend. De elementen zijn geschikt voor alle bijzondere en kwetsbare soorten en sluiten aan op het natuurnetwerk.

Wensbeeld: aansluiten bij behoud van landschapstypen

Bij het beheer, onderhoud, herstel en de ontwikkeling van de voor de landschapstypen kenmerkende landschapselementen wordt rekening gehouden met de voorkomende soorten, die vaak afhankelijk zijn van deze elementen.

Wensbeeld: rekening houden met klimaatverandering

Leefgebieden zijn bestand tegen de mogelijke gevolgen van de klimaatverandering, onder andere door de aanleg van verbindingzones en optimalisering van de waterhuishouding.

In de Structuurvisie geeft de gemeente in grote lijnen aan waar welke ontwikkelingen plaats zullen vinden. Samengevat wil de gemeente het landschap versterken door in te zetten op bebossing van de Hondsrug, het vrijwaren van de steilrand, het koesteren van de openheid, de herkenbaarheid van de kanalenstructuur te vergroten, de beekdalen te herstellen en het gebruik van de essen te vergroten. In de visie is onder andere aangegeven waar bosontwikkeling plaats moet vinden (al dan niet gecombineerd met wonen), welke natuurgebieden als zodanig behouden moeten blijven en welke

delen van het landschap open moeten blijven. Bovenstaande is onder andere doorvertaald in de Compensatievisie. Hierin zijn gebieden aangegeven waar natuurontwikkeling in het kader van compensatieregelingen kan plaatsvinden. Die locaties zijn aangegeven op kaart 2 in bijlage 4. Voor elk van die gebieden is in de Compensatievisie aangegeven op welke manier ze versterkt kunnen worden. Daarbij is naast een versterking van de ecologische functie ook gestreefd naar een versterking van landschap en recreatie. Zo wil de gemeente in gebied A (kaart 2) een ecologische verbinding tussen het Noordbargerbos en het Valtherbos realiseren, door de aanleg van lijnvormige landschapselementen. Dit vormt tevens een versterking van het landschap.

Ten aanzien van het Bargerveen is in de Structuurvisie gesteld dat het een uniek natuurgebied betreft. Vanuit natuur- en cultuurhistorisch perspectief ligt behoud voor de hand. Om het contrast in waterpeil tussen het Bargerveen en het omliggende agrarische land te verkleinen, zet de Structuurvisie in op de realisatie van een ruimtelijke overgangszone (in noordelijke en westelijke richting). Deze zone vormt de overgang tussen de landbouw en natuur. Daar waar landbouw onrendabel wordt, kan extensivering en/of recreatief medegebruik een plek krijgen. Peilstijgingen kunnen van invloed zijn op andere functies, zoals wonen of verkeer. Om negatieve effecten te voorkomen is de begrenzing van de ruimtelijke overgangszone afhankelijk van datgene wat door gebruikmaking van duurzame technische voorzieningen mogelijk is. In het bestemmingsplan wordt de visie doorgevoerd en krijgt het een praktische vertaling.

Wensbeeld: volledig ontwikkelde en gerealiseerde natuurgebieden

De Hondsrug is meer bebost, de beekdalen zijn als zodanig ontwikkeld en de open gebieden zijn nog steeds open. Landbouw, recreatie en wonen zijn gecombineerd met natuurontwikkeling en beheer. Bijzondere lokale waarden worden gekoesterd, om de gebieden leefbaar te houden.

C5 Toerisme & recreatie

Door de toename van vrije tijd en welvaart neemt de behoefte aan recreatie, dicht bij huis (wandelen, fietsen, sport) en op afstand (parken, verblijfstoerisme) ook toe. In Emmen komt zowel kleinschalige als grootschalige recreatie voor. Kleinschalige recreatie is over het algemeen meer geënt op de omgeving. Het behoud van de kwaliteit van die omgeving is daarvoor ook van essentieel belang. Voor de grootschalige projecten is de bereikbaarheid met name van belang. Zij spelen over het algemeen minder in op kenmerken van de omgeving. Beide vormen hebben wel baat bij variatie en onderlinge samenhang in een zgn. netwerk, waardoor zowel dagjesmensen als verblijfsrecreanten langer in het gebied rond Emmen vastgehouden kunnen worden.

Het stimuleren van een verdere ontwikkeling van het toeristisch recreatief aanbod past binnen het gemeentelijk beleid de economische potentie van deze sector verder te ontwikkelen én benutten. In het buitengebied gaat het daarbij vooral om een betere samenhang (zowel organisatorisch als fysiek) in het aanbod. Structuren als de Ronde en de vaarverbinding Erica – Ter Apel zijn hierbij het middelpunt; ontwikkelingen worden hier actief gestimuleerd, hetgeen zijn vertaalslag krijgt in het bestemmingsplan. Ook wordt rekening gehouden met de aansluiting op het aanbod 'buiten het buitengebied' (zoals het Dierenpark Emmen, Wildlife Resort Griendtsveen, voorzieningen in het centrum van Emmen, Veenpark, Parc Sandur, Van der Valk).

C5.1 Huidige situatie toerisme en recreatie

Met het Dierenpark Emmen en het winkelcentrum De Weiert heeft Emmen twee grote trekkers in het dagrecreatief aanbod in huis. Daarnaast valt het zuidoostelijk deel van de gemeente Emmen op door de concentratie van –kleinschaligere– toeristische attractiepunten zoals het Veenpark, het Veenloopcentrum Weiteveen, het Smalpoormuseum, het hoogveenreservaat Bargerveen, het Van Gogh Huis Drenthe en de Collectie Brands. Gezamenlijk vormen deze attractiepunten het samenwerkingsverband Veenland. Deze samenwerking tussen voorzieningen is ruimtelijk relevant en leidt tot fysieke verbindingen in de vorm van wandel-, fietst etc. structuren en verbindingen.

In dit gedeelte van de gemeente Emmen is eveneens het initiatief van het Wildliferesort Griendtsveen gesitueerd. Het noordoostelijke, meer Veenkoloniale gedeelte van het gemeentelijk grondgebied kent minder toeristische activiteit. Het Geluidsportcentrum Pottendijk is een attractiepoint, dat grotendeels stand-alone opereert en een specifieke doelgroep (geluidsporten) kent. De vaarverbinding Erica – Ter

Apel vormt een structuur, waarlangs de toeristische ontwikkeling van ook dit gebied verder ontwikkeld kan worden.

Aangaande de verblijfsrecreatie is de afgelopen jaren een grote slag gemaakt door de ontwikkeling van Parc Sandur en Hotel Emmen van der Valk. Toch blijft Emmen in deze deelsector achter bij de omliggende gemeenten. De stad Emmen kent een behoorlijk aantal hotels. De gemeente Emmen kent een 20-tal, met name kleinschalige campings. De campings zijn redelijk evenredig verdeeld over de gemeente, al valt op dat er het zuidelijk gedeelte rond Schoonebeek en Nieuw Schoonebeek minder campings zijn gevestigd dan elders. Hoewel kleinschalig kamperen vaak wordt gezien als 'kamperen bij de boer' is er slechts een enkele kleinschalige camping daadwerkelijk gekoppeld aan een agrarisch bedrijf.

Het totale aantal overnachtingen in Emmen is de afgelopen jaren gestaag gegroeid van ca. 328.000 in 2003 tot een goede 400.000 in 2007. Dit is met name te danken aan relatief grootschalige ontwikkelingen als (de uitbreiding van) Parc Sandur en Hotel Emmen van der Valk. Van belang is echter een divers aanbod van verblijfsmogelijkheden. Het aandeel van de kampeersector bedraagt ca. 10%.

C5.2 Beleid toerisme en recreatie

Doelstellingen

In zowel de Strategienota Emmen 2020 als de Kadernota Economie is toerisme benoemd als één van de kansrijke economische sectoren, die moeten bijdragen aan de diversificatie van de economie. Dit streven is vertaald in een drietal doelstellingen:

- een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de sector toerisme en recreatie; richtlijn is een groei van 3-5% per jaar in de periode 2001 – 2010 (peiljaar 2001 kent een aantal arbeidsplaatsen in de toeristische sector van ca 2000 banen; in 2006 is dit gegroeid naar ca. 2500).
- het stimuleren van een gevarieerd aanbod van verblijfsrecreatieve voorzieningen
- het jaarlijkse aantal overnachtingen te doen toenemen met 75.000 in 2010* (peiljaar 2003 met een aantal overnachtingen van ca. 328.000).

* Bron: cijfers toeristenbelasting, afdeling belastingen)

Wat opvalt is de nadruk op het verder ontwikkelen van de verblijfsrecreatie. Verblijfsrecreatie brengt gezien het '24-uurs' karakter van de dienstverlening relatief veel werkgelegenheid met zich mee. Daarnaast genereert een langer verblijf meer bestedingen van de toerist in de regio. Echter, onlosmakelijk hiermee verbonden is de must van een sterk dagrecreatief aanbod. De verblijvende toerist dient immers voldoende vermaak te vinden in de verblijfsregio. Daarnaast speelt de aantrekkelijkheid van de omgeving waarin gerecreëerd wordt een belangrijke rol bij het samenstellen van een goed toeristisch totaalaanbod. Het landschap is immers veelal het decor waarin gerecreëerd wordt.

Kortom, de sector toerisme en recreatie is veelomvattend en is sterk afhankelijk van de omgeving waarin zij zich bevindt. Het gemeentelijk toeristisch beleidskader, het Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan (TROP), kent dan ook een divers aantal doelstellingen die gezamenlijk een sterk toeristisch product Emmen dienen te waarborgen.

Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan (TROP)

Het TROP vormt de basis voor de gemeentelijke ambities ten aanzien van toerisme en recreatie, zoals geformuleerd in paragraaf ?. In het TROP worden als ruimtelijke structuur voor de toeristische ontwikkeling een aantal kernzones en structuren aangegeven; de toeristische hoofdstructuur. Wel dient hier de kanttekening bij gezet te worden, dat het TROP in 2010 'afloopt' en momenteel gewerkt wordt aan een herziening. De hierbij beoogde toeristische hoofdstructuur is reeds zichtbaar in de in ontwikkeling zijnde Structuurvisie. Het accent komt te liggen op een tweetal ontwikkelingsassen; de vaarverbinding Erica – Ter Apel en de zone Emmen Centrum, Dierenpark, Parc Sandur, Wildlife Resort, Bargerveen, die stedelijk Emmen verbindt met haar landschappelijke omgeving.

Kadernota kampeerbeleid

Om de intrekking van de (landelijke) Wet op de Openluchtrecreatie (WOR) per 1 januari 2008 op te vangen heeft de gemeente Emmen de Kadernota Kampeerbeleid Gemeente Emmen vastgesteld. In de

Kadernota Kampeerbeleid worden beleidskeuzes gemaakt voor verschillende kampeervormen, te weten: reguliere kampeerterreinen, kleinschalig kamperen, tijdelijk kamperen, natuurkampeerterreinen en vrij kamperen & kamperen voor eigen gebruik.

Voor het Bestemmingsplan Buitengebied zijn met name de reguliere kampeerterreinen en het kleinschalig kamperen relevant. Voor de overige vormen wordt verwezen naar genoemde kampeernota.

Reguliere kampeerterreinen zijn in een viertal categorieën onderverdeeld en dienen specifiek bestemd te worden. Kleinschalig kamperen (maximaal 25 standplaatsen) is ontstaan als 'kamperen bij de boer', en roept nog steeds dergelijke associaties op. De praktijk is echter dat door de ontwikkelingen binnen de landbouwsector, de afname van het aantal agrariërs en de veranderingen in het grondgebruik in het landelijk gebied juist bij niet-agrariërs de behoefte aan het kunnen aanbieden van kleinschalig kamperen groeit. Er wordt dan ook geen onderscheid gemaakt in kamperen bij de boer of kamperen bij de burger. Wel brengt de minimale oppervlakte van 0,5 hectare met zich mee, dat het in de praktijk veelal percelen met een agrarische of voormalige agrarische functie zijn, die in aanmerking komen als kleinschalig kampeerterrein. Dit sluit aan op de tendens, dat er in toenemende mate een nieuwe functie gezocht wordt voor voormalige agrarische bebouwing. Kleinschalig kamperen kan een goede invulling vormen voor voormalige agrarische locaties. In de Kadernota Kampeerbeleid is dan ook gesteld dat dergelijke locaties in dorpskernen en linten voorkeur genieten als vestigingslocatie, naast uiteraard de genoemde ontwikkelingsassen. Beleidsregels ten aanzien van kleinschalig kamperen zijn vertaald in een facet-bestemmingsplan kleinschalig kamperen. In het kader van de herziening bestemmingsplan buitengebied verdient wel de afstemming met en mogelijke hinder tussen functies buitengebied onderling de aandacht. Afstandsnormen uit bijvoorbeeld milieuwetgeving kunnen zorgen voor conflicterende belangen van functies.

Momenteel is een beleidskader ten aanzien van Bed&Breakfastvoorzieningen in ontwikkeling. Ook dit is een recreatieve (neven)functie, die veelal in voormalige agrarische bebouwing uitgeoefend wordt.

Overige beleidsontwikkelingen

Een aantal grootschalige initiatieven zijn reeds in ontwikkeling en realisatie wordt de komende jaren verwacht. Het gaat concreet om de realisatie van het Dierenpark/Theaterconcept op de Noordbargeres bij de stad Emmen, de ontwikkeling van het Wildlife Resort van Griendtsveen nabij Erica en de aanleg van de Runde en de vaarverbinding Erica – Ter Apel.

De impuls die uitgaat van de eerste twee genoemde ontwikkelingen zal duidelijk zijn, bij de laatste twee genoemde initiatieven is dit meer een indirect effect. Het gaat om structuren, die als kader kunnen dienen voor het ontplooiën van economische activiteit. Van met name de vaarverbinding wordt een grote sociaal-economische spin off verwacht door het ontstaan van bedrijvigheid (met name toeristisch) langs het tracé en extra 'aanloop' in de langs het tracé gelegen dorpen.

Rondom de vaarverbinding Erica – Ter Apel zal zoals vermeld (toeristische) bedrijvigheid worden gestimuleerd. Veelal gaat het om kleinschalige toeristische voorzieningen, maar ook een aantal grootschalige initiatieven doen zich voor naar aanleiding van de realisatie van de vaarverbinding. Momenteel wordt een gebiedsplan opgesteld, waarin afgekaderd wordt welke ontwikkelingen langs welke gedeelten van de vaarverbinding wenselijk zijn. Dit gebiedsplan dient z'n vertaling te krijgen in het bestemmingsplan buitengebied.

C5.3 Toekomstbeeld toerisme en recreatie

De omgeving, en daarmee alle functies die zich in een omgeving manifesteren, vormen het decor waarin toeristische/recreatieve activiteiten zich afspelen. De sector toerisme en recreatie is dus sterk afhankelijk van haar omgeving en dient dan ook een prominente rol te spelen in de integrale afweging van functies t.b.v. het bestemmingsplan buitengebied.

Onderdeel van een goed toeristisch aanbod is een goede bereikbaarheid van voorzieningen en attracties. Aangezien het hier om grote bezoekersstromen gaat is dit met name een aandachtspunt voor de grotere verblijfsaccommodaties (Sandur, Van der Valk) en dagattracties (Dierenpark Emmen, Wildlife Resort, Centrum Emmen, Veenpark).

Het stimuleren van de verdere ontwikkeling van het toeristisch recreatief aanbod past binnen het gemeentelijk beleid de economische potentie van deze sector verder te ontwikkelen én benutten. Naast genoemde grootschalige ontwikkelingen gaat het daarbij om een betere samenhang (zowel organisatorisch als fysiek) in het aanbod. Structuren als de Runde en de vaarverbinding Erica – Ter Apel

zijn hierbij het middelpunt; ontwikkelingen worden hier actief gestimuleerd, hetgeen uiteraard zijn vertaalslag dient te krijgen in het bestemmingsplan buitengebied.

Het toerisch wensbeeld past niet allemaal in het buitengebied, maar imago en uitstraling zijn wel relevant voor het platteland:

- Ruimte bieden aan de verdere ontwikkeling, differentiatie en kwaliteitsverbetering van het toeristisch recreatief aanbod, als ondersteuning van het gemeentelijk beleid om de economische potentie van deze sector verder te ontwikkelen én benutten.
- (niet in buitengebied) Ontwikkelingsruimte voor bestaande grootschalige voorzieningen en goede bereikbaarheid van voorzieningen en attracties (aandachtspunt voor grotere verblijfsaccommodaties zoals Sandur, Van der Valk en dagattracties zoals Dierenpark Emmen, Wildlife Resort, Centrum Emmen, Veenpark);
- Ontwikkelingsruimte voor kleinschaligere recreatieve voorzieningen, zoals kleinschalig kamperen, bed & breakfast, aanleggen van wandel- en fietspaden, etc. Een ontwikkelingsgericht bestemmingsplan kan bij uitstek toeristische ontwikkelingen stimuleren. Deze moeten wel passen bij de maat en dynamiek van het platteland; als ze een maatje te groot zijn kan hiervoor een apart plan ontwikkeld worden of 'buiten het buitengebied' gezocht worden naar een passende locatie;
- Betere samenhang in het aanbod door aansluiten bij bestaande structuren en verdichting van het aanbod. Structuren als de Ronde en de vaarverbinding Erica-Ter Apel zijn hierbij het middelpunt; ontwikkelingen worden hier actief gestimuleerd. Deze ontwikkelingen (vastgelegd in een gebiedsplan) dienen een vertaling te krijgen in het bestemmingsplan.

C6 Wonen

C6.1 Huidige situatie wonen

De kernen vallen buiten het plangebied van het bestemmingsplan. Daarmee is de woonfunctie in het buitengebied relatief beperkt.

C6.2 Beleid wonen

Niet het volledige Woonplan Emmen is van toepassing op het echte buitengebied. Gezien de aandacht van het bestemmingsplan op saneringsmogelijkheden van VAB's, bestaat het relevante beleid in dit kader uit saneringsregelingen.

C6.3 Toekomstbeeld wonen

Door de trends die spelen in de agrarische sector verliest veel agrarische bebouwing haar oorspronkelijke functie. De belangstelling om dorps of landelijk te wonen wordt groter, in een vrijkomend agrarisch bedrijf of bijvoorbeeld in de vorm van buitenplaatsen en landgoederen. Daarmee wordt de druk op het buitengebied groter. De woonfunctie kan echter een positieve bijdrage leveren aan de vitaliteit van het platteland. Handhaving van de woonfunctie (met enige uitbreidingsruimte voor bijvoorbeeld hobbymatige activiteiten) is daarom wenselijk en gerechtvaardigd. Echter, om het buitengebied zoveel mogelijk beschikbaar te houden voor functies die aan het gebied gebonden zijn (landbouw en landschap) is en blijft nieuwbouw van burgerwoningen in het buitengebied in principe niet mogelijk. In het kader van de ruimte-voor-ruimte-regeling of de ontwikkeling van buitenplaatsen of landgoederen bestaan wel enigszins mogelijkheden. Doel is dan wel om de aanwezige waarden in het buitengebied en daarmee de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Er moet naast een economische impuls ook sprake zijn van verrijking van het landschap.

C7 Zorg

C7.1 Huidige situatie

De situatie in de zorg in Emmen kent, net als elders meestal, in grote lijnen een hiërarchie: centrale voorzieningen in grotere kernen (ziekenhuis, specialisten) en 1^e lijnszorg op redelijke afstand (in het

algemeen in de grotere dorpskernen). De buitengebieden waren al langere tijd aangewezen op deze hiërarchie van verzorgingscentra.

De komst van internet en de trend van individualisering hebben daar in de afgelopen jaren iets aan toegevoegd: zorg op maat in de thuissituatie. Dit is een verbetering van het voorzieningenaanbod in de zorg. Daarnaast is een trend waarneembaar waarbij de rust van het platteland een aantrekkelijke rol speelt: er worden zorgboerderijen of ouderenhuisen in voormalige boerderijen gerealiseerd, hetgeen een nieuwe economische drager voor het cultuurhistorisch erfgoed betekent.

C7.2 Beleid zorg

Reeds in de Structuurvisie is aangegeven dat Emmen rekening wil houden aan belangrijke voorwaarden die ouderen aan de leefomgeving stellen: stedelijke dynamiek in combinatie met landelijke rust en ruimte. Er is ook een hoogwaardig zorgaanbod nodig.

In de Structuurvisie valt het thema 'Zorg' uiteen in 5 segmenten:

- Care: (langdurige) verzorging van mensen die hiertoe onvoldoende in staat zijn. Het betreft ouderen, verstandelijk gehandicapten en de ggz. Hier spelen trends als vermaatschappelijking, scheiden van wonen en zorg, extramuralisering. Oftewel mensen blijven langer / zo veel mogelijk thuis en de zorg is aan huis of in de directe omgeving aanwezig. Zorgfuncties zullen meer en meer verspreid worden over de kernen en wijken in de gemeente en onderling gekoppeld worden. De tegenstelling stad-platteland en de afkalking van het voorzieningenniveau in de dorpen wordt hierdoor verminderd.
Het buitengebied van de Gemeente Emmen is te dunbevolkt om complete zorgvoorzieningen te bieden, maar in kernen met minimaal 5.000 inwoners is het mogelijk. Het bestemmingsplan kan een dergelijke ontwikkeling stimuleren door pro-actief op te treden en koppeling van wonen, zorg, RO, grondzaken te verbeteren.
- Cure ofwel genezing. Belangrijke trend is een steeds kortere ligduur, ofwel ook hier is decentralisatie en extramuralisering gaande. Behandelingen en zorg vinden daar waar mogelijk plaats buiten het ziekenhuis. Voor het buitengebied is de koppeling met woonzorgcentra (in kernen) relevant.
- Zorgtoerisme. Geschikte accommodaties aanbieden en promoten voor chronisch zieken en gehandicapten die op vakantie willen. Tevens combinatie van een vakantie en een medische ingreep. De gemeente kan dit bevorderen middels een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers.
- Zorgeloos Drenthenieren: Drenthe en Emmen kunnen zich profileren om te profiteren van de pensionado's. Aanwezigheid wervende woonmilieus & goede voorzieningen is een voorwaarde; maar er moet een onderscheidendheid zijn ten opzichte van andere streken en steden. Dit kan gestimuleerd worden in het buitengebied van Emmen.
- Zorggerelateerde voorzieningen. Samenwerking tussen organisaties (gemeentelijk zorgloket, apotheker, zorgverzekeraar, huisarts, thuiszorg). Kansen van ICT. Ruimtelijk gezien 1 grote locatie in centrum met dependances. Wat betekent het dat mensen langer thuis blijven wonen en kortere verblijftijd in ziekenhuis.

C7.3 Toekomstbeeld zorg

In de zorg is het de trend om meer kleinschalige, "gezinsvervangende" zorg te bieden aan bijvoorbeeld verpleeghuispatiënten (gehandicapten, demente bejaarden) zodat mensen in hun eigen omgeving kunnen blijven. Dit betekent een andere ruimtelijke vraag. Ook in het buitengebied zouden mogelijk kleinschalige zorgvoorzieningen in voormalige agrarische bedrijfscomplexen gevestigd worden. Dit geldt ook voor een kleinschalige opzet van de hierboven beschreven andere vormen van zorg, bijvoorbeeld in de vorm van mantelzorg en zorgboerderijen.

C8 Niet-agrarische bedrijvigheid

Bedrijvigheid is belangrijk voor de economische en sociale vitaliteit op het platteland. Niet-agrarische bedrijven zijn bij uitstek geschikt als vervolgfunctie in leegkomende boerderijen. Door geschikte vervolgfuncties voor vrijkomende bebouwing te vinden, blijft de leefbaarheid en de economische en sociale vitaliteit in het buitengebied behouden. In het buitengebied is het aantal niet-agrarische

bedrijven overigens relatief klein. De meeste bedrijven bevinden zich in de dorpen en bij kernen en hebben daar passende ontwikkelingsruimte.

Uitbreidingsruimte voor niet-agrarisch ondernemers in het echte buitengebied is in beperkte zin mogelijk, en moet passen bij de basisfuncties landbouw en landschap. Voor het buitengebied is dus de specifieke ruimte op een bepaalde locatie en de relatie met de functies in de omgeving doorslaggevend voor mogelijk nieuwe ontwikkelingen. Het bestemmingsplan buitengebied streeft ernaar zoveel mogelijk de kleinschaligheid te koesteren, overlasterisituaties in de omgeving te voorkomen en omliggende agrarische bedrijven niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden te beperken.

C9 Verkeer

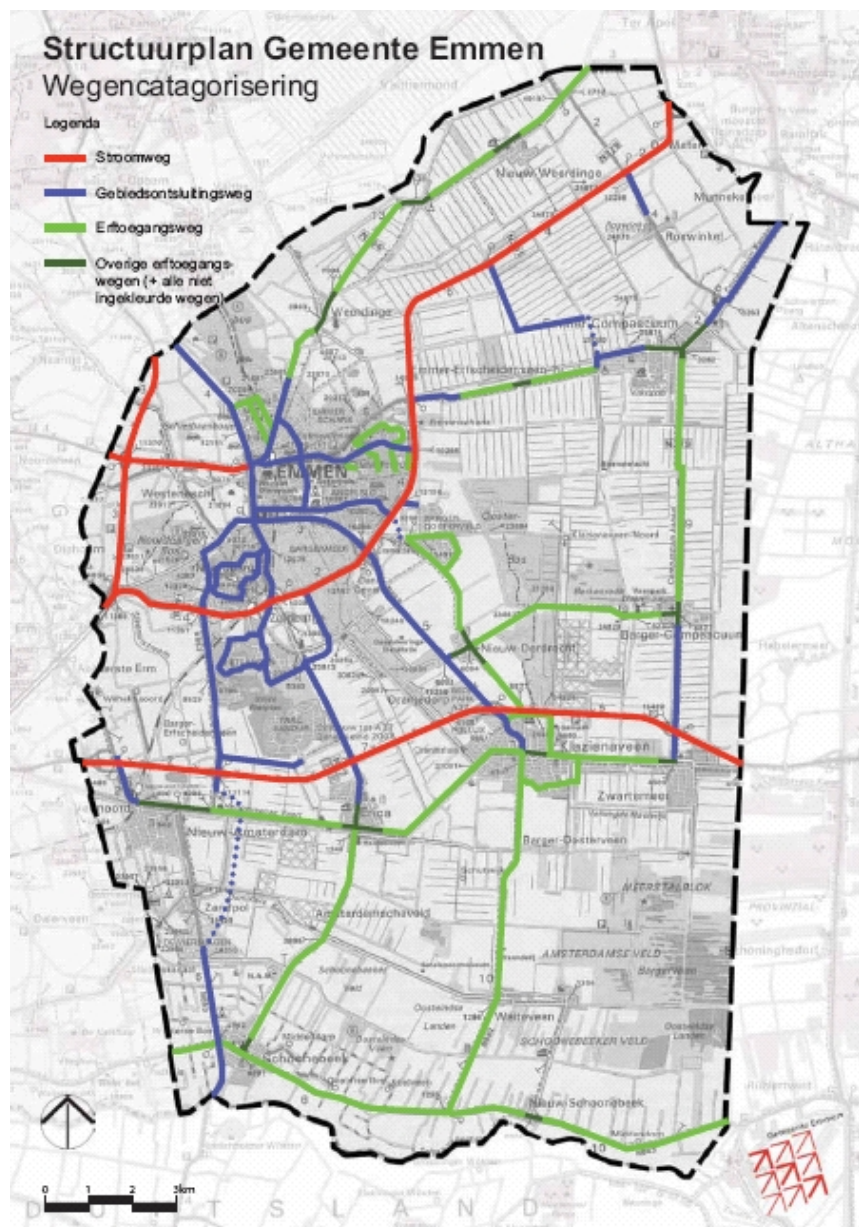
Een goede, veilige en logische verkeersinfrastructuur in het buitengebied is belangrijk voor de leefbaarheid op het platteland en in de dorpen. Aanpassingen in de infrastructuur worden voornamelijk ingegeven door activiteiten in de dorpen, streekcentra en steden in de buurt, dus buiten de plangrens van het buitengebied. Afweging van belangen kan dus moeilijk plaatsvinden binnen het beperkte buitengebied en zal per geval zorgvuldig bekeken moeten worden.

C9.1 Huidige situatie verkeer

Wegen

De strategische ligging van Emmen biedt een goede bereikbaarheid. Emmen is voor het wegvervoer vanuit geheel Europa bereikbaar via de autosnelweg A37, de gedeeltelijk (tot Emmen Zuid) dubbelbaans autoweg N34 en de dubbelbaans Rondweg. Met de voltooiing van het doortrekken van de A37 naar de Duitse grens en verder naar de Autobahn A31 (Ruhrgedebiet-Bremen) is de bereikbaarheid nog beter geworden. Ook met de aanleg van de autoweg N391 van Emmen naar Ter Apel zijn de verbindingen met name richting het Groningse gebied nog verder verbeterd.

Op de kaart is de wegcategorisering van de gemeente Emmen weergegeven. Hierop is de verdeling in stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen aangegeven. In het kader van de wegcategorisering heeft de Rijksweg A37 een stroomfunctie. Hier geldt een snelheidsregime van 120 km/uur. Ook de N34, N381 en de N391 hebben een stroomfunctie en kennen een snelheid van 100 of 80 km/uur. Op deze wegen staat de verkeersfunctie centraal.

De gebiedsontsluitingswegen ontsluiten de stroomwegen en erftoegangswegen. Deze wegen kennen een snelheidsregime van 80 of 100 km/uur buiten de kom en 50 of 70 km/uur binnen de kom.

Daarnaast bevinden zich in het plangebied nog een aantal wegen die gecategoriseerd zijn als erftoegangswegen. De verblijfsfunctie staat hier centraal. Op deze wegen wordt al het verkeer (auto, (brom)fietsers en voetgangers) gemengd afgewikkeld, zonder specifieke voorzieningen om de diverse vervoerssoorten van elkaar te scheiden. De intensiteit op deze wegen is relatief laag. Hoewel deze wegen zijn gecategoriseerd als erftoegangswegen buiten de bebouwde kom, kennen deze nog niet allemaal een maximumsnelheid van 60 km/h.

Zowel in noord-zuidrichting als in oost-westrichting is het plangebied goed ontsloten. De wegen bevinden zich op gelijkmatige afstand van elkaar. De wegen hebben over het algemeen een recht tracé. Geconcludeerd kan worden dat de ontsluiting voor het autoverkeer, zowel intern als extern goed kan worden genoemd.

Openbaar vervoer

Emmen heeft een goede spoorverbinding voor zowel personenvervoer als goederentransport middels de spoorlijn tussen Emmen en Zwolle, met een Station in Emmen, Emmen Bargeres en Nieuw Amsterdam. Op deze lijn wordt door de Nederlandse Spoorwegen een regelmatige halfuursdienst onderhouden door middel van een sneltrein en een stoptrein. In Zwolle wordt aangesloten op het Intercity-net. De spoorlijn is sinds eind 2007 eigendom van de provincie Drenthe en Overijssel.

- voormalig spoortracé naar Stadskanaal blijft behouden
- voormalig spoortracé naar Schoonebeek blijft behouden

Op het gebied van het openbaar busvervoer heeft Emmen over de weg een hoogwaardige en rechtstreekse busverbinding met de stad Groningen, de Qliner. Ook zijn er uursverbindingen met Hogeveen en Assen. Binnen het plangebied halteert nog een aantal buslijndiensten. Alle dorpen hebben een rechtstreekse verbinding met Emmen. De meeste lijndiensten volgen de routes over doorgaande wegen. Hierdoor kan de afstand tot een bushalte relatief ver zijn.

Langzaam verkeerroutes

De afstanden binnen het gebied zijn relatief groot maar goed per fiets af te leggen. In het gebied zijn diverse fietsvoorzieningen (fietspaden en parallelwegen) aanwezig. De fietspaden en parallelwegen bevinden zich in de meeste gevallen parallel aan autowegen en hebben voor de fietsers een verkeerstechnische functie in combinatie met een toeristische functie. De wegen van een lagere orde zijn ook geschikt als (recreatieve) fietsroute in verband met de relatief lage intensiteiten van het autoverkeer en de fijnmazigheid van de wegen.

Vaarwegen

Emmen wordt per water ontsloten via de vaarweg Almelo-Coevorden-Emmen en de vaarweg Emmen-Hoogeveen. Beide vaarwegen zijn klasse I vaarweg (tot 350 ton). De vaarwegen vervullen een beperkte functie voor de recreatievaart en de beroepsvaart.

Parkeernorm

Bij toekomstige (nieuwbouw)ontwikkelingen worden vigerende parkeernormen conform de landelijke richtlijnen van het CROW gehanteerd.

C9.2 Beleid verkeer

Relevant verkeersbeleid is beschreven in:

- Nota Mobiliteit 2005;
- PVVP (Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan) 2007-2020;
- Verkeersmodel gemeente Emmen 2005;
- Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, Bereikbaar en duurzaam veilig 2000.

Dit plan kent een doorlooptijd tot 2004. Op dit moment is er nog geen nieuw verkeersbeleid vastgesteld. Het GVVP blijft voorlopig van kracht.

Duurzaam Veilig

De gemeente Emmen ondersteunt net als bijna alle andere wegbeheerders van Nederland, de

uitgangspunten van Duurzaam Veilig. Dit is bekrachtigd door een landelijk convenant te ondertekenen. De wegen in de gemeente Emmen zijn gecategoriseerd conform Duurzaam Veilig met als doel een optimale afstemming te bereiken tussen de functie van de weg, de vormgeving en het gebruik ervan door de weggebruiker. Hiermee wordt beoogd onbedoeld gebruik van de weg, conflicten met hoge snelheids- en richtingsverschillen, alsmede onzeker gedrag te voorkomen. De wegen zijn verdeeld in drie categorieën, stroomwegen, gebiedsontsluitingsweg en erftoegangswegen.

C9.3 Toekomstbeeld verkeer

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten de volgende consequenties aandacht krijgen:

- Bij de verbetering van de huidige infrastructuur en nieuwe ontwikkelingen moeten rekening worden gehouden met aanwezige ruimtelijke waarden;
- Nieuwe ontwikkelingen mogen geen verkeersonveilige situaties veroorzaken;
- Vrachtverkeer wordt zoveel mogelijk over de stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen geleid; in verblijfsgebieden wordt het vrachtverkeer zoveel mogelijk beperkt;
- Realisatie aantrekkelijke looproutes en veilige oversteekvoorzieningen;
- Streven naar een samenhangend fietsnetwerk met directe, veilige en aantrekkelijke routes (mogelijke realisatie in combinatie met andere ruimtelijke ontwikkelingen).

C10 Omgevingsaspecten

Voor bestemmingsplannen zijn momenteel steeds meer nieuwe richtlijnen en wetgeving voor omgevingsaspecten van kracht. Deze hebben betrekking op met name milieuaspecten, zoals fysieke veiligheid, geluid en luchtkwaliteit. Voor het bestemmingsplan betekent dit vaak een verplichting om bepaalde onderzoeken uit te voeren. Deze onderzoeken dienen afgerond te zijn voordat het ontwerpbestemmingsplan ter inzage wordt gelegd.

C10.1 Huidige situatie en beleid omgevingsaspecten

Fysieke veiligheid

Ten aanzien van het aspect fysieke veiligheid zal over het algemeen in het bestemmingsplan rekening worden gehouden met de aspecten externe veiligheid, bereikbaarheid, bluswatervoorziening, repressieve dekking en WaarschuwingAlarmeringssystemen.

In de Structuurvisie wordt een aantal beleidsuitgangspunten genoemd. Binnen de gemeente Emmen zijn een tweetal gebieden aangewezen waar BEVI-bedrijven zich mogen vestigen. Deze zijn het Bargermeer / A37 industrieterrein en de Vierslagen. Voor LPG tankstations, oliewinlocaties / leidingen, gasleidingen, transportleidingstation (NAM/GasUnie e.d) en hoogspanningsleidingen kan gesteld worden dat deze qua functionaliteit niet zonder meer aan de genoemde terreinen zijn op te hangen.

Ten aanzien van deze bedrijvigheden net als autowegen, spoorwegen en vaarwegen waar vervoer gevaarlijke stoffen plaats vindt, geldt dat binnen bepaalde veiligheidszones geen (beperkt) kwetsbare objecten gerealiseerd mogen worden. Daarnaast dient er in nieuwe gevallen en bij actualisering van bestaande gevallen een groepsrisico afweging en verantwoording genomen te worden.

Uitgangspunten voor het bestemmingsplan zijn:

- veiligheidscontouren zullen in het bestemmingsplan worden opgenomen en op de plankaart/digitale verbeelding worden aangegeven (industrieterreinen, BEVI-bedrijven: LPG-stations, spoorwegen, vaarwegen, autowegen, buisleidingen, hoogspanning);
- in het buitengebied komen in principe geen nieuwe bedrijven met (externe veiligheid) risicocontouren). In principe, alleen toestaan als er moverende omstandigheden zijn wat tevens een meerwaarde voor het "gebied" heeft. Dit moeten dan planologische, economische, technische en/ of functioneel aan de onderneming gebonden redenen zijn.
- bij nieuwe ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk gaat maken dient te allen tijde rekening te worden gehouden met het aspect fysieke veiligheid (hierbij gelden de voorwaarden uit de 'handreiking toetsing ruimtelijke ontwikkeling en bestemmingsplannen').

Geluid (akoestisch onderzoek)

Algemene toelichting

In de Wet geluidhinder is bepaald, dat vaststelling of herziening van een bestemmingsplan gepaard dient te gaan met het uitvoeren van een akoestisch onderzoek naar (spoor)wegverkeerslawaai en industrielawaai, indien binnen het plan nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen worden geprojecteerd (te denken valt aan agrarische bedrijfswoningen). In het bestemmingsplan zullen rond verstoringbronnen, zoals verkeerswegen (zowel auto- als spoorwegen) en bedrijven, geluids- en milieucontouren gerespecteerd worden. Deze contouren beschermen enerzijds 'de buitenwereld' tegen de overlast die de verstoringbronnen leveren. Anderzijds voorkomen ze dat bijvoorbeeld bedrijven belemmerd worden in hun functioneren omdat verstoringgevoelige activiteiten gevestigd worden binnen deze contouren.

Regeling in het bestemmingsplan

- voor ontwikkelingen die in het op te stellen bestemmingsplan rechtstreeks bestemd worden, dient direct aan de onderzoeksverplichting voldaan te worden. De onderzoeken zullen dan ook in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan uitgevoerd moeten worden, waarna de resultaten worden opgenomen in de toelichting (onder andere gezoneerde terreinen, weg- en spoorwegverkeerslawaai);
- indien ontwikkelingen na afweging binnenplannen worden toegestaan, wordt in de voorschriften de toets aan de geluidsaspecten (conform de vigerende wetgeving; Wet Geluidhinder) als randvoorwaarde opgenomen;
- ook wordt een toets uitgevoerd wanneer geluidsgevoelige functies (in)direct mogelijk worden gemaakt.

Luchtkwaliteit (luchtkwaliteitonderzoek)

Algemene toelichting

De Luchtkwaliteit in het buitengebied van de gemeente Emmen wordt beïnvloed door het gemotoriseerde verkeer en de landbouwbedrijven. Vooral fijnstof en stikstofdioxide zijn de stoffen waaraan aandacht besteed moet worden.

Onderzoek laat zien dat in Emmen de luchtkwaliteit ruim voldoet aan de normen. De meeste geplande ontwikkelingen vinden verspreid over het buitengebied plaats. Vanwege de lage achtergrondconcentraties van de luchtverontreinigende stoffen vormt naar verwachting de luchtkwaliteit geen juridische belemmering voor het doorgaan van de projecten.

De gemeente wil haar recreatieve functie versterken en daarbij hoort een goede luchtkwaliteit.

De gemeente streeft ernaar om de concentraties van deze stoffen op het niveau van de achtergrondconcentraties te houden.

Regeling in het bestemmingsplan

- Conform de Wet luchtkwaliteit hoeft voor projecten die niet in betekenende mate bijdragen aan de luchtkwaliteitverslechtering geen luchtonderzoek uitgevoerd te worden;
- Wel moet uit voorzorg de luchtkwaliteit onderzocht worden als er vermoedens ontstaan dat het ruimtelijk plan of ontwikkeling tot verhoging van de concentraties zal leiden. Tegelijk wordt gekeken of cumulatie optreedt als gevolg van samenspraak van de voorgenomen activiteit met de aanwezige activiteiten.

Klimaat en energie

Beleidsrichting van de gemeente

Hierbij staan de verplichtingen centraal voortvloeiende uit een drietal convenanten die de gemeente heeft ondertekend.

Bodemenergie

De gemeente zal de aanwezige kansen voor bodemenergie benutten. Hierbij gaat het voornamelijk om geothermische energie en warmte-koude opslag. Hierbij mag energiewinning niet tot verstoring van de natuurlijke bodemactiviteiten leiden en mag niet bodem- of waterverontreiniging tot gevolg hebben.

Regeling in het bestemmingsplan

In de toelichting van het bestemmingsplan wordt beschreven welke gebieden in hoeverre geschikt zijn voor energiewinning en welke energievorm beschikbaar is. Om de concurrentie tussen de verschillende bodemfuncties uit te sluiten wordt in kaart gebracht voor welke activiteiten de ondergrond al gebruikt wordt.

Windenergie

In het kader van de Structuurvisie is het genereren van windenergie niet volledig uitgesloten. Gezien de landelijke en provinciale doelstellingen om met windturbines meer schone energie op te wekken, is de gemeente Emmen van plan om te onderzoeken of en op welke manier windenergie aanvaardbaar is. De Structuurvisie heeft in een vergelijking van verschillende toekomstscenario's voor De Monden reeds gekeken naar de grootschalige ontwikkelingsmogelijkheden van energie (biomassa, bio-energie, energieteelt en windenergie). Voor realisatie in Emmen is een zorgvuldige afweging van belangen nodig, die niet in de kantlijn van de Structuurvisie of het bestemmingsplan kan plaatsvinden. Indien ruimtelijke vertaling plaats moet vinden is dit het meest gerechtvaardigd in een apart afwegingstraject en uiteindelijk een apart bestemmingsplan.

Regeling in het bestemmingsplan

In afwachting van uitwerking van de Structuurvisie is windenergie (nog) niet toegestaan.

Plan-MER

Bij de uitwerking van de uitgangspunten in het (concept) ontwerp-bestemmingsplan zal ook een Plan-MER uitgevoerd worden wanneer het bestemmingsplan ruimte gaat bieden aan enige uitbreiding van de intensieve veehouderij en aan activiteiten die mogelijk negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied Bargerveen. Een Plan-MER is verplicht voor deze m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten.

C11 Beeldkwaliteit

Het platteland van Emmen kenmerkt zich door karakteristieke landschappen en activiteiten, waar de verbondenheid en beleving van bewoners/ ondernemers/ bezoekers met het gebied op gebaseerd is. De aanblik speelt daarbij een belangrijke rol. Voor bewoners en bezoekers van het buitengebied is een aantrekkelijk uiterlijk belangrijk. Aan de ander kant is de vrijheid om allerlei grote en kleine initiatieven te ontplooiën ook een groot goed voor bewoners en ondernemers in Emmen.

Het bestemmingsplan buitengebied en het welstandsbeleid dragen bij aan een goed evenwicht tussen de individuele en de groeps- of maatschappelijke belangen. Het bestemmingsplan zal ruimtelijk relevante zaken regelen. Het welstandsbeleid wordt op dit moment in een apart traject opnieuw geijkt. Er vindt in het proces afstemming plaats tussen het bestemmingsplan buitengebied en de herijking van het welstandsbeleid.

D SAMENHANG SECTOREN

De ontwikkeling van de hiervoor beschreven sectoren hangt natuurlijk ook onderling sterk samen. In dit hoofdstuk worden die onderlinge relaties tussen de functies beschreven. Bij afstemming blijkt dat functies elkaar kunnen versterken en soms ook veranderen door wederzijdse beïnvloeding. Hieronder worden de samenhangen die van belang zijn voor het buitengebied beschreven.

D.1 Landbouw in relatie tot landschap, natuur en cultuurhistorie

D.1.1 Afstemming van de basisfuncties

Versterking van functies onderling

De grondgebonden landbouw en de openheid van het landschap zijn nauw met elkaar verbonden en zij versterken elkaar. Zoals uit de beschrijving van het landschap blijkt is een groot deel van Emmen een relatief jong landschap waar de landbouw een belangrijke stempel op heeft gedrukt. Het is een landschap in ontwikkeling. Daardoor blijft het ook een levend landschap.

In het buitengebied van Emmen heeft steeds de akkerbouw gedomineerd. De laatste twee decennia is er meer grasland ontstaan omdat grote grondgebonden melkveehouderijbedrijven zich in het akkerbouwgebied hebben gevestigd. Daardoor is het aanzien van het (agrarisch) buitengebied weliswaar veranderd, maar de kwaliteit is onverminderd bewaard gebleven, het landschap wordt er nog interessanter door.

Het voortbestaan van het landbouwkundig gebruik is een voorwaarde voor het in stand houden van de kenmerkende landschappen van Emmen. Het bieden van ontwikkelingsruimte aan de landbouw hoeft dan ook geen bedreiging te zijn, integendeel, het zorgt ervoor dat het landschap zijn dynamische karakter behoudt. Ook zijn bouw- en weiland van betekenis voor de verschillende vogel- en andere diersoorten, als fourageer-, broed- en verblijfsgebied. Het behoud van het agrarisch areaal is voor deze fauna essentieel. In het veenland is bijvoorbeeld de agrarische natuurvereniging "Boeren met uitzicht" actief. Op vrijwillige basis vindt agrarisch natuurbeheer plaats en zijn er recreatieve wandelroutes over akkerland uitgezet.

Beïnvloeding van functies onderling

Verbeteringen in de externe productieomstandigheden worden aangebracht ten behoeve van een optimale en doelmatige bedrijfsvoering in de landbouw. Als hierbij alleen naar het landbouwkundig belang wordt gekeken is het risico aanwezig dat het ten koste gaat van natuurlijke, landschappelijke of cultuurhistorische waarden.

Ook kan bij nieuwvestiging van agrarische bedrijven de meest gunstige plek temidden van de bedrijfsgronden ongewenst zijn met het oog op de ter plekke aanwezige landschappelijke en/of cultuurhistorische structuur. Ook kan de verbetering van de verkavelingssituatie voor bestaande en nieuwe landbouwbedrijven, maar ook schaalvergroting op de bouwpercelen, inhouden dat sloten worden gedempt en andere kenmerkende elementen, zoals beplanting, worden verwijderd.

Wanneer de ontsluiting wordt verbeterd door de aanleg of verharding van wegen en kavelpaden kan de cultuurhistorische betekenis van nu onverharde wegen verloren gaan. Ook wordt het agrarisch gebruik geïntensiveerd waardoor verstoring van natuurwaarden kan optreden.

Het verbeteren van de ontwatering (graven van sloten, aanleg van drainage) kan ten koste gaan van natuurwaarden die afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden, ook in aangrenzende natuurgebieden. Een versnelde waterafvoer uit het gebied kan bovendien tot gevolg hebben dat elders de wateroverlast toeneemt.

Tenslotte kunnen in sommige gedeelten van het plangebied door activiteiten als afgraven, ophogen

en egaliseren van de bodem historisch-geografische en archeologische elementen verloren gaan.

D1.2 Conclusie basisfuncties

In het buitengebied van Emmen komen verschillende landschapstypen voor met hun eigen kenmerken en kwetsbaarheden. Deze diversiteit bepaalt in belangrijke mate de ruimtelijke kwaliteit. Behoud en ontwikkeling van deze landschappen is daarom van belang.

In onze optiek bestaat er geen behoud zonder ontwikkeling en geen ontwikkeling zonder behoud (concept-RWK, blz. 87). Ook waar het accent ligt op behoud, zal er ruimte moeten zijn voor ontwikkeling en vernieuwing. En waar volop ontwikkelingsruimte geboden kan worden, is het raadzaam vanuit kwaliteitsoverwegingen om in te spelen op de kenmerken van de situatie en aan te sluiten op bestaande structuren en patronen.

De *afweging* tussen functies verschilt voor de drie landschapstypen.

I. Esdorpenlandschap op de zandgronden

In het esdorpenlandschap rond de kern Emmen, zijn de resterende escomplexen als open, ongedeelde ruimten, omzoomd door beplanting, kenmerkend. Zij dienen zoveel mogelijk gerespecteerd te worden bij het toestaan van nieuwe ontwikkelingen, evenals de markante steilrand en het vrije zicht op die steilrand. Het behoud van het vrije zicht op de steilrand heeft ook gevolgen voor de ontwikkelingen in het aangrenzende landschap van de grootschalige verveningen, daar dient bij de situering van nieuwe bedrijfsgebouwen rekening gehouden te worden met dit aspect.

Grondgebruik

In het esdorpenlandschap zelf kan de grondgebonden landbouw zich qua grondgebruik vrij ontwikkelen, wel dient in gebieden waar daar reden voor is bij bepaalde diepe grondbewerkingen rekening gehouden te worden met eventueel aanwezige archeologische waarden. De aanleg van meerjarige opgaande teelten heeft gevolgen voor het landschap (aantasting van de openheid). De in dit gebied aanwezige zandpaden en keienwegen dienen zoveel mogelijk behouden te blijven. Bovenstaande belangenafwegingen kunnen met behulp van een aanlegvergunningstelsel worden geregeld.

Schaalvergroting

Schaalvergroting van de bestaande grondgebonden landbouwbedrijven kan voor een deel bij recht, voor een deel na nadere afweging worden toegestaan, mits rekening gehouden wordt met de specifieke kenmerken van dit landschap en met het historische karakter van boerderijcomplexen (bebouwing en erf).

Nieuwvestiging

Nieuwvestiging kan in dit gebied op bestaande bouwpercelen plaatsvinden. Nieuwvestiging op nieuwe bouwpercelen is in dit landschap zo ingrijpend dat een aparte planprocedure beter geschikt wordt geacht om de in het geding zijnde belangen tegen elkaar af te wegen. Een nieuw te vestigen bedrijf heeft meestal een forse omvang qua grond en qua bebouwing en zij zullen zich blijven ontwikkelen.

Nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven op nieuwe bouwpercelen is nergens toegestaan in het buitengebied van Emmen.

Voor alle ontwikkelingen

geldt bovendien dat rekening gehouden moet worden met de beoogde ecologische verbindingzones EVZ 11 (Valtherbos-Ter Apel) en EVZ 26 (Emmerdennen-Oostersebos-Veenpark-Bargerveen). In de voorschriften zal bovendien de wijziging van de agrarische bestemming naar een natuurbestemming mogelijk gemaakt worden als de betreffende gronden op vrijwillige wijze zijn verworven tbv de aanleg van deze verbindingzones.

Rekening houden met ecologie en cultuurhistorie betekent dat veel wel kan, maar dat bij nieuwe ontwikkelingen wordt bekeken of deze de cultuurhistorische kenmerken van de plek en de omgeving niet aantasten en of door deze ontwikkelingen de aanleg van de geplande ecologische zones niet

voorgoed geblokkeerd wordt.

II. Landschap van de grootschalige verveningen

In het landschap van de grootschalige verveningen ten noorden en ten oosten en ten zuiden van de kern Emmen zijn de robuuste, krachtig omzoomde ruimten en het stelsel van kanalen en wijken kenmerkend. Hier is veel ruimte voor verdere ontwikkeling en schaalvergroting van de grondgebonden landbouw. Zoals hierboven aangegeven dient in de nabijheid van de steilrand met het zicht hierop rekening te worden gehouden. Daarnaast zijn ook de zichtlijnen in dit weidse landschap zelf van groot belang bij de beleving van dit landschap. In het kader van de RWK zijn deze lijnen in kaart gebracht. Deze lijnen dienen niet letterlijk te worden opgevat, zij zijn niet zozeer perceelsgebonden, maar wel gebiedsgebonden. Het behoud ervan kan veilig worden gesteld door bij de situering van nieuwe bebouwing rekening te houden met de zichtlijnen. Vaak zal het landbouwkundig niet veel uitmaken waar bijv. mestopslag in silo's of bassins in het open veld precies gesitueerd wordt, terwijl het qua zichtlijnen wel uitmaakt. Ook bij het toekennen van (vergroting van) bouwpercelen is dit een aandachtspunt, met name ook in de linten waar bepaalde doorzichten het landschap ontsluiten.

Het grondgebruik

Ook hier geldt dat landschappelijk ingrijpende ontwikkelingen aan een aanlegvergunning gebonden worden zodat er een nadere afweging plaats kan vinden. Daarnaast worden ingrepen in de bodem aan een aanlegvergunningvereiste gebonden wanneer er sprake is van een bepaalde archeologische verwachtingswaarde.

Schaalvergroting

Nu zowel de akkerbouw als de veehouderij weer een goed toekomstperspectief hebben door de ontwikkelingen op de internationale markt ontstaat er behoefte aan ontwikkelingsruimte. Aan de bestaande grondgebonden landbouwbedrijven kan in het open hoogveengebied ruimschoots ontwikkelingsruimte worden geboden. In de linten zal deze ontwikkelingsruimte wat beperkter zijn, omdat daar zowel vanuit ruimtelijk als vanuit milieuoogpunt minder ontwikkelingsruimte is. Er dient bij schaalvergroting rekening te worden gehouden met de specifieke kenmerken van het landschap van de grootschalige verveningen.

Nieuwvestiging

Nieuwvestiging kan ook hier op bestaande bouwpercelen plaatsvinden. Nieuwvestiging op een nieuw bouwperceel kan de voorkeur hebben uit kosten oogpunt of uit doelmatigheidsoverwegingen, maar het betekent een ingrijpende ruimtelijke verandering. Het landschap van de grootschalige verveningen is weliswaar ruim, maar juist door de maat van eventuele nieuwe bedrijven blijkt zelfs hier de ruimte niet oneindig. Ook hier luistert de landschappelijke inpassing nauw en dient de ruimte zorgvuldig te worden benut. Dat betekent dat aan een verzoek alleen incidenteel, na zorgvuldige afweging van alle belangen, door middel van een aparte planprocedure eventueel meegewerkt kan worden.

Nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven op nieuwe bouwpercelen is ook hier al eerder uitgesloten.

Natuur & ecologische verbindingen

Voor het Natura 2000-gebied Bargerveen dient duidelijk te worden in welke zones om het Bargerveen welke activiteiten kunnen leiden tot effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Bepaalde activiteiten kunnen dan mogelijk pas na een afwegingsmoment mogelijk worden gemaakt.

Voor alle ontwikkelingen geldt dat de hier geplande ecologische verbindingzones, de EVZ 11 (Valtherbos-Ter Apel) en de EVZ 26 (Emmerdennen-Oosterbos-Veenpark-Bargerveen, Runde), gevrijwaard dienen te blijven van bebouwing of werkzaamheden die aan deze verbindingen schade berokkenen of ze onmogelijk maken. Ook zal voor deze gronden een wijziging naar de bestemming natuur mogelijk gemaakt worden.

III. Het randveenontginningslandschap nabij Roswinkel en nabij Schoonebeek

In dit kleinschaliger landschap (kleinere: smallere en ondiepere kavels) bevinden zich meer dichtbebouwde linten waar het aantal landbouwbedrijven al drastisch is afgenomen. De landbouwbedrijven die er nog wel gevestigd zijn hebben daardoor eerder te maken met ruimtelijke en

milieubeperkingen wanneer zij willen uitbreiden. Nabij Roswinkel betreft het hoofdzakelijk akkerbouw als grondgebruik, nabij Schoonebeek wisselen grasland en bouwland elkaar af.

Grondgebruik

Ook hier dient door middel van een aanlegvergunningvereiste rekening gehouden te worden met archeologische waarden als daar aanleiding voor is. Meerjarige opgaande teelten kunnen een behoorlijke impact hebben op waardevolle open gebieden. Maar ook het verwijderen van houtopstanden kan ongewenst zijn. Ook hier zal daarom een aanlegvergunningstelsel worden opgenomen.

Schaalvergroting

van bestaande grondgebonden bedrijven blijft mogelijk, door het toekennen van een bouwperceel met ontwikkelingsruimte en door het toekennen van een vergrotingsmogelijkheid. Vanwege de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van deze gebieden wordt een afwegingsmoment ingebouwd om een zorgvuldige toetsing aan de omgevingswaarden te waarborgen.

Nieuwvestiging

Ook hier geldt dat nieuwvestiging op bestaande bouwpercelen altijd mogelijk is. Middels een aparte planprocedure, dus na een zorgvuldige afweging van belangen zou vestiging op een nieuw bouwperceel eventueel mogelijk zijn, maar dit gebied is kwetsbaar en kleinschalig (Roswinkel en Schoonebeek).

Nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven is ook hier al eerder uitgesloten.

Ecologische verbindingen

Voor alle ontwikkelingen geldt dat de realisering van de ecologische verbindingszone, EVZ 27 (Bargerveen-Schoonebeekerveld-Oosteindse Veen-Dalerveense Veen) die vanaf het Bargerveen naar het Dalerveense Veen mogelijk moet worden gemaakt (wijziging naar natuur) en gehouden (geen belemmeringen toevoegen).

D.2 Toerisme & recreatie in relatie tot natuur & landschap en tot landbouw

D.2.1 Afstemming van de functies

Versterking van functies onderling

Voor kleinschalige recreatie is een interessant en afwisselend landschap van groot belang. Recreatief medegebruik gaat goed samen met verbrede landbouw en hergebruik van voormalige agrarische bedrijfsbebouwing. Voor de agrariër kan toerisme een aanvulling op zijn inkomen betekenen. Voor burgers vormt het een goede gelegenheid kennis te maken met een agrarisch bedrijf. Recreatief gebruik van en een zorgfunctie in voormalige agrarische bedrijfsgebouwen betekent behoud en vaak zelfs herstel van deze gebouwen en het bijbehorende erf.

Naarmate er meer recreatieve activiteiten plaatsvinden in het buitengebied zijn er interessantere routes uit te zetten. Verblijfsrecreatie is gebaat bij een breed dagrecreatief aanbod. Grootschalige recreatie (bijvoorbeeld de Dierentuin) heeft over het algemeen weinig betekenis voor het omringende buitengebied.

Verrijking van het landschap en de ecologie is mogelijk door het ontwikkelen van buitenplaatsen en/ of landgoederen. Nieuwe buitenplaatsen en/ of landgoederen vragen een zorgvuldige afweging, waarbij zaken als landschap, natuur, milieu en water een zeer belangrijke rol spelen. Landgoederen kunnen mogelijk leiden tot een onaanvaardbare versnippering van agrarische gronden. Ook kunnen landgoederen negatieve effecten hebben op de waterhuishouding in de agrarische gebieden. In bepaalde gebieden moet dus zorgvuldig omgegaan worden met de ontwikkeling van landgoederen. In andere gebieden kan het het landschap en de ecologie verrijken, bijvoorbeeld in de zoekgebieden waar natuurontwikkeling kan plaatsvinden (volgens de recent vastgestelde Compensatievisie).

Beïnvloeding van functies onderling

Natuur en landschap kunnen door een te intensief recreatief gebruik onder druk komen te staan. Veel recreanten op een bepaalde route of op een bepaalde plek kunnen vervuiling of beschadigingen veroorzaken. Het is de kunst om de 'kip met de gouden eieren' niet om zeep te helpen.

De verkeers- en geluidsoverlast van succesvolle attracties kan bedreigend zijn voor de kwaliteit van natuur en landschap, maar ook voor de landbouw die daardoor gehinderd wordt in haar bedrijfsvoering. Verblijfsrecreatie kan ook milieubeperkingen met zich mee brengen voor agrarische bedrijven. Het buitengebied kan nu en in de toekomst ook een aantal functies bevatten die buiten de opkomsttijd van de brandweer vallen.

Het dilemma is dat vaak de kwetsbaarste landschappen wat natuur en landschapswaarden betreft het meest interessant zijn voor recreatie.

D.2.2 Conclusie

In het buitengebied dient met name ruimte te worden geboden aan kleinschalige recreatieve ontwikkelingen (plaatsgebonden activiteiten en verbindende routes over de weg, het water en eventueel de "velden") die inspelen op de kwaliteiten van het gebied en deze bij voorkeur versterken. Voorkomen dient te worden dat recreatie belastend is voor de hoofdfuncties van het buitengebied: landbouw en landschap. Hergebruik van voormalige agrarische bebouwing is een goede optie, mits de omringende agrarische bedrijven hierdoor niet worden belemmerd. In het vigerende beleid voor kleinschalig kamperen wordt geen onderscheid gemaakt tussen kamperen bij de boer of bij de burger. Wel dient het bouwperceel minimaal 0,5 ha te bedragen, waardoor het voornamelijk agrarische en voormalige agrarische percelen zullen zijn die in aanmerking komen. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende landschapstypes, wel worden er randvoorwaarden gesteld die aantasting van de aanwezige waarden (inclusief fysieke veiligheid) moet voorkomen.

Nieuwbouw ten behoeve van recreatie wordt in principe niet toegestaan om het landschap niet verder te verstenen. Bestaande recreatiebedrijven wordt enige ontwikkelingsruimte geboden.

D.3 Vervolgfuncties in VAB in relatie tot omgevingskwaliteit

D.3.1 Afstemming van de functies

Versterking van functies onderling

Over het algemeen is de woonfunctie het minst belastend voor de omgeving. Niet-agrarische bedrijven kunnen dat wel zijn maar zij zorgen weer voor nieuwe economische activiteit in het buitengebied en zij accepteren meer van hun agrarische mede-ondernemers (lawaai, stank), zij zijn ook minder gevoelig volgens de Milieuwetgeving.

Beïnvloeding van functies onderling

Bewoning door burgers betekent een grotere milieugevoeligheid en burgers stellen ook zelf hoge eisen aan hun omgeving: rust en ruimte, uitzicht. Naburige agrarische bedrijven ondervinden daar hinder van.

Niet-agrarische bedrijven kunnen de kwaliteit van de omgeving aantasten door hun activiteiten, zoals verkeer, lawaai en opslag op het erf.

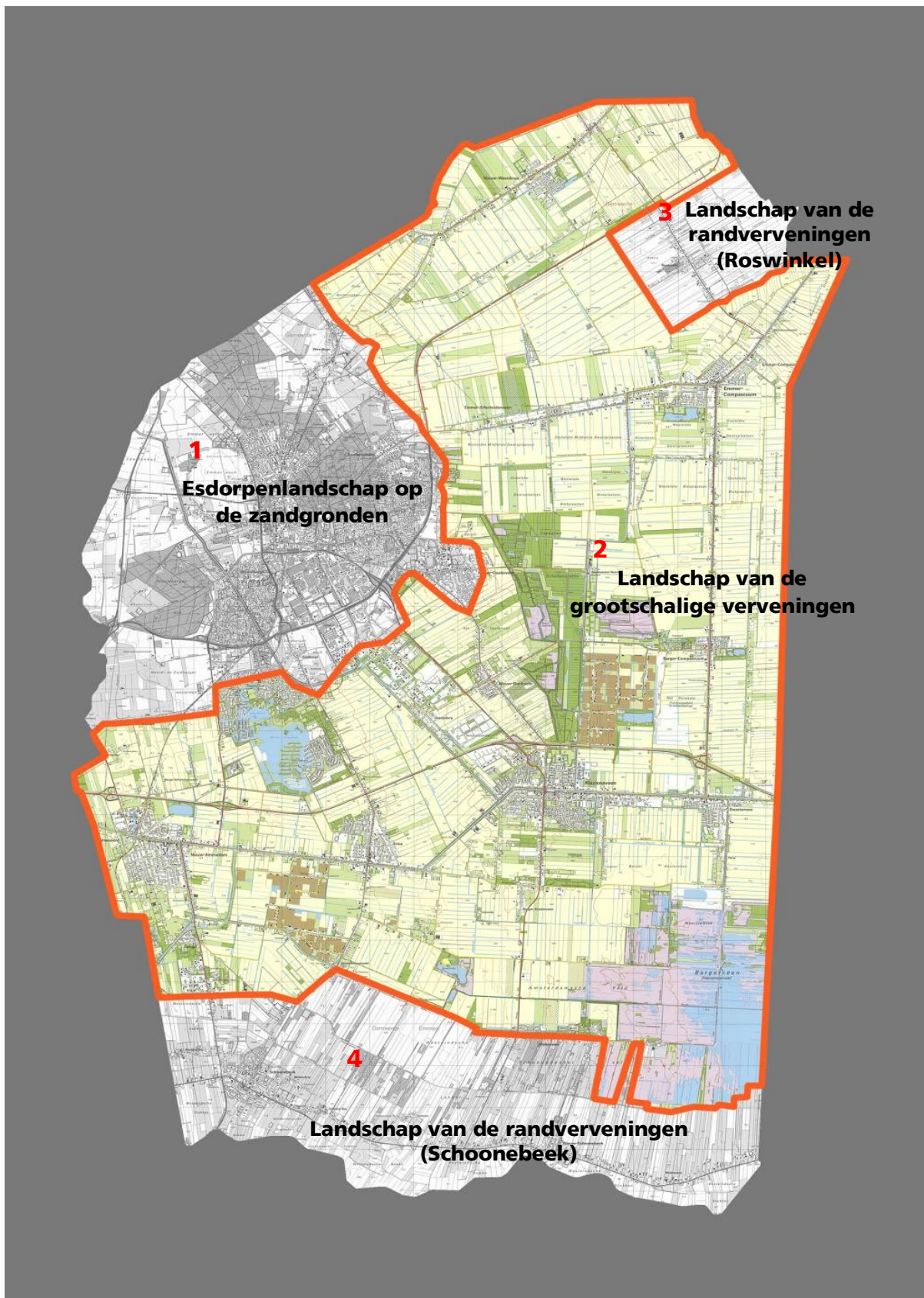
D.3.2 Conclusie

De aard van niet-agrarische vervolgvactiteiten maakt dat gebieden nabij de kernen zich extra goed lenen voor educatieve vormen en zorgboerderijen i.v.m. nabijheid van doelgroepen. Het kleinschalige landschap wordt traditioneel als zeer aantrekkelijk ervaren voor recreatieve activiteiten. De spontane vraag naar recreatieve activiteiten in het grootschalige, open landschap zal lager zijn dan elders, maar kansen liggen in en nabij landschapsstructuren zoals beekdalen, kanalen (bijv. de vaarverbinding Erica – Ter Apel) en bosgebieden. De samenhang in het beekdallandschap van het Schoonebeekerdiep met smalle, opstreckende verkaveling, bosjes en dorpsensembles van unieke cultuurhistorische waarde

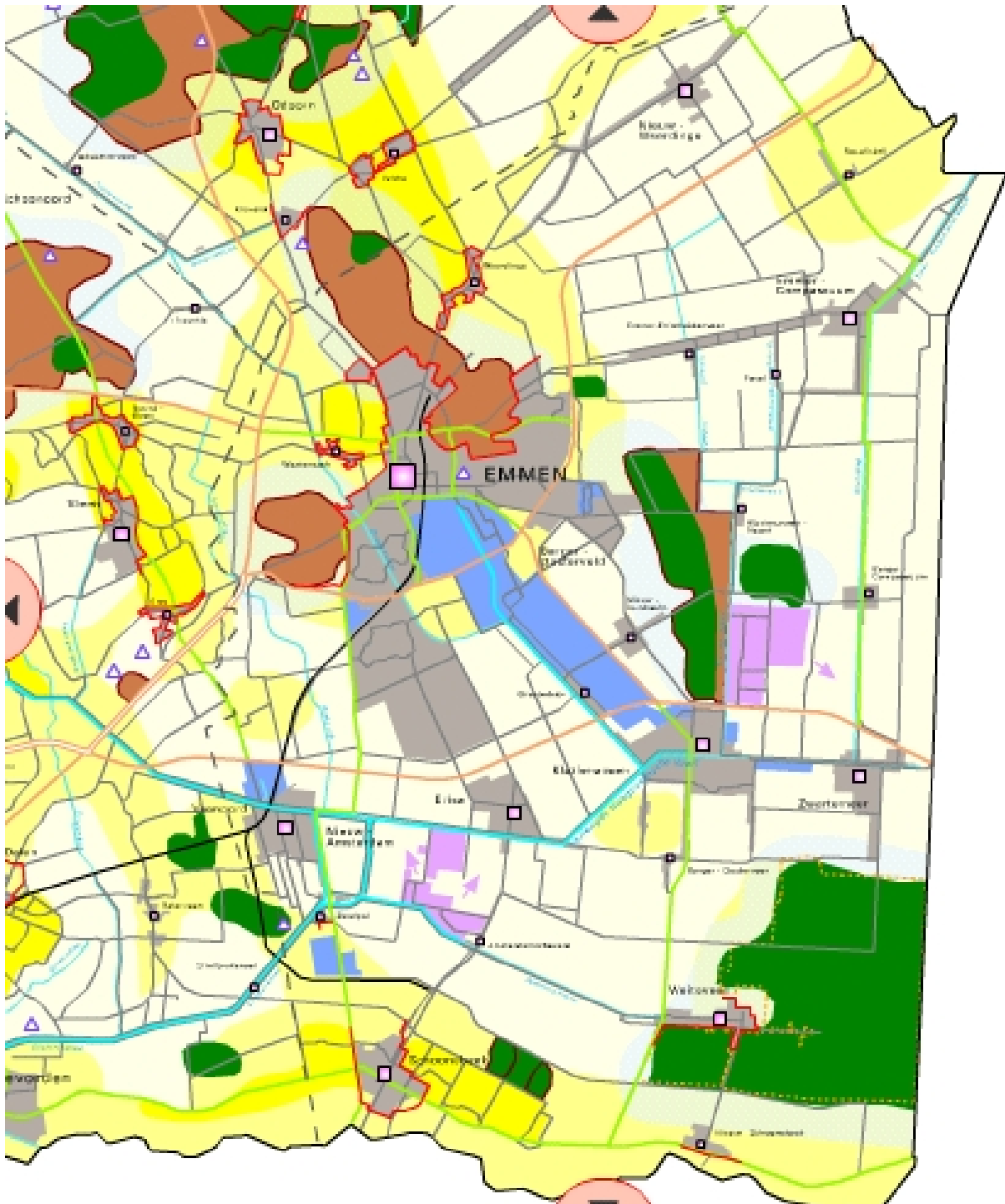
maakt dit gebied ook voor recreatieve activiteiten interessant, mits dit bestaande agrarische bedrijven en hun ontwikkelingsmogelijkheden niet belemmert.

Nieuwe functies in vrijkomende agrarische bebouwing in een lichte milieucategorie worden zo royaal mogelijk toegestaan, vanwege de leefbaarheid van het platteland in het algemeen en van het buitengebied in het bijzonder en vanwege het belang van het behoud van cultuurhistorische waardevolle en van andere in het landschap kenmerkende gebouwen. Wel dient hierbij in ieder geval het behoud en bij voorkeur de verbetering van de kwaliteit van het omringende landschap én een onbelemmerd voortbestaan van de naburige agrarische bedrijven voorop te staan. Dit houdt in dat randvoorwaarden zullen worden geformuleerd inzake natuur, landschap, cultuurhistorie (indien van toepassing), fysieke veiligheid en beeldkwaliteit.

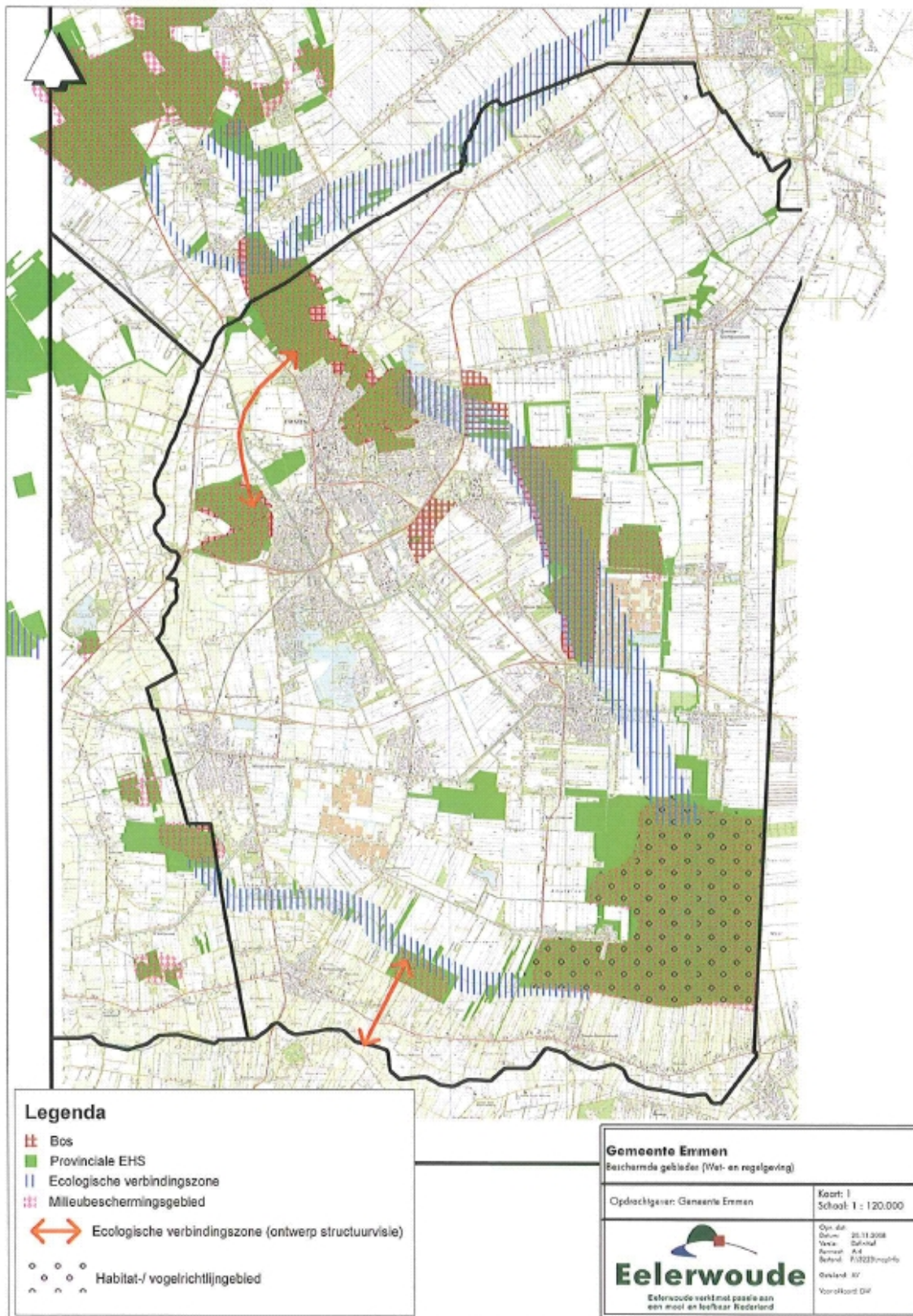
Bijlage 1: Gebiedsindeling Ruimtelijke Waardenkaart

Bijlage 2: POP II kaart zonering buitengebied Emmen

Bijlage 3: Natuurgebieden en EVZ's

Bijlage 4: Zoekgebieden natuurontwikkeling in het kader van compensatieregelingen

